

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA EURÓPSKÝCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA**

2119142

**HODNOTENIE LOKALIZAČNÝCH A REALIZAČNÝCH
PREDPOKLADOV PRE ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU
V MIKROREGIÓNE NOVÁ BAŇA**

2010

Bc. Veronika KLIMANTOVÁ

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA
V NITRE
FAKULTA EURÓPSKYCH ŠTÚDIÍ A REGIONÁLNEHO
ROZVOJA**

**HODNOTENIE LOKALIZAČNÝCH A REALIZAČNÝCH
PREDPOKLADOV PRE ROZVOJ CESTOVNÉHO RUCHU
V MIKROREGIÓNE NOVÁ BAŇA**

Diplomová práca

Študijný program:	Regionálny rozvoj
Študijný odbor:	3.3.5 Verejná správa a regionálny rozvoj
Školiace pravovisko:	Katedra regionálneho rozvoja
Školiteľ:	Ing. Viera Papcunová, PhD.

Čestné prehlásenie

Podpísaná Veronika Klimantová vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „Hodnotenie lokalizačných a realizačných prepokladov pre rozvoj cestovného ruchu v mikroregióne Nová Baňa“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov v prípade, ak uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre dňa 28. Apríla 2010

Veronika Klimantová

Pod'akovanie

Touto cestou vyslovujem pod'akovanie pani Ing. Viere Papcunovej, PhD. za pomoc, odborné vedenie, cenné rady a pripomienky pri vypracovaní mojej diplomovej práce.

Abstrakt

Veronika Klimantová

Hodnotenie lokalizačných a realizačných predpokladov pre cestovný ruch v mikroregióne Nová Baňa.

Diplomová práca, FEŠRR SPU v Nitre

Počet strán: 73, počet tabuliek: 14, počet príloh: 4

Cestovný ruch má vplyv na hospodársky a sociálny rozvoj regiónov aj na Slovensku. Predstavuje zdroj príjmov rozpočtov miestnych samospráv, vytvára nové pracovné príležitosti pre miestne obyvateľstvo a pomáha rozvíjať infraštruktúru i supraštruktúru. Základom pre rozvoj cestovného ruchu je prírodný a kultúrno-historický potenciál ako aj kvalitná materiálovo-technická infraštruktúra a rozvinuté služby na profesionálnej úrovni.

Hlavným cieľom diplomovej práce bolo hodnotenie lokalizačných a realizačných predpokladov pre rozvoj cestovného ruchu v mikroregióne Nová Baňa.

Z hlavného cieľa diplomovej práce vyplynuli nasledovné čiastkové ciele:

- hodnotenie lokalizačných predpokladov rozvoja cestovného ruchu v mikroregióne Nová Baňa
- hodnotenie realizačných predpokladov rozvoja cestovného ruchu v mikroregióne Nová Baňa
- návrhy na ďalší rozvoj cestovného ruchu v mikroregióne Nová Baňa

Územie má atraktívnu polohu z hľadiska cestnej a železničnej dopravy. Oblasť je charakteristická bohatou a nedotknutou prírodou a zachovaným kultúrno-historickým dedičstvom. Mikroregión má väčšinou vidiecky charakter so štálskym osídlením, vhodným pre agroturistiku. Vzhľadom na svoju polohu, klimatické podmienky a členitý reliéf je vhodným prostredím pre turistiku a šport počas celého roka. Mikroregión je zaujímavý aj z hľadiska veľkého počtu kultúrno-historických pamiatok, zachovaných ľudových tradícií a rozmanitej ponuky organizovaných podujatí.

Na základe syntézy údajov sme dospeli k identifikovaniu silných a slabých stránok, príležitostí a ohrození územia a vypracovali sme návrhy na efektívnejšie využitie jeho potenciálu pre rozvoj cestovného ruchu.

Kľúčové slová: vidiecky cestovný ruch, agroturistika, kultúrno-historický potenciál, rekreačný potenciál, mikroregión, lokalizačné predpoklady, realizačné predpoklady

Abstract

Veronika Klimantová

Evaluation of localization and realization presumptions for tourism in the micro region Nová Baňa.

Thesis paper, FEŠRR SPU in Nitra

Number of pages: 73, number of tables: 14, number of additions: 4

Tourism has an influence on economical and social development of regions also in Slovakia. It is a source of income for budgets of local self-governments, creates new employment opportunities for regional population and helps to develop infrastructure and superstructure. The basis for development of tourism is natural, cultural and historical potential as well as a good quality material and technical infrastructure and developed services on a professional level.

The main aim of the thesis paper was to evaluate localization and realization presumptions for development of tourism in the micro region Nová Baňa.

The following partial aims were the result of the main aim of the thesis paper:

- Evaluation of localization presumptions for development of tourism in the micro region Nová Baňa
- Evaluation of realization presumptions for development of tourism in the micro region Nová Baňa
- Proposals for further development of tourism in the micro region Nová Baňa

The area has an attractive location in terms of road and railway transport. The region is characterized by rich and intact nature and well-preserved cultural and historical heritage. The micro region has mostly rural character with the Štálan population, suitable for agro-tourism. Due to its location, climate conditions and broken relief it is suitable environment for tourism and sport throughout the year. The micro region is interesting also from the point of view of a great number of cultural and historical monuments, well-preserved folk traditions and a variety of organized events.

On the basis of the data synthesis we identified weaknesses and strengths, opportunities and threats of the regions and elaborated proposals for a more effective usage of its potential for development tourism.

The key words: rural tourism, agro-tourism, cultural and historical potential, recreation potential, micro region, localization presumptions, realization presumptions

Obsah

Zoznam tabuliek	7
Zoznam skratiek.....	8
Úvod.....	9
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma i v zahraničí.....	10
1.1 Definovanie pojmu cestovný ruch	10
1.2 Druhy cestovného ruchu	12
1.3 Formy cestovného ruchu.....	14
1.4 Dopyt v cestovnom ruchu	17
1.5 Ponuka v cestovnom ruchu	18
1.6 Trh cestovného ruchu.....	24
1.7 Význam cestovného ruchu a faktory, ktoré ho ovplyvňujú	25
1.8 Mikroregión	29
2 Cieľ práce.....	31
3 Metodika práce a metódy skúmania	32
3.1 Materiál.....	33
3.2 Metódy práce	33
4 Výsledky práce	34
4.1 Charakteristika územia mikroregiónu Nová Baňa.....	34
4.2 Hodnotenie primárnej ponuky cestovného ruchu	40
4.2.1 Prírodný potenciál.....	41
4.2.2 Kultúrno-historický potenciál	43
4.2.3 Organizované podujatia	46
4.3 Hodnotenie sekundárnej ponuky cestovného ruchu	48
4.3.1 Supraštruktúra cestovného ruchu	48
4.3.2 Infraštruktúra cestovného ruchu	55
4.3.3 Všeobecná infraštruktúra cestovného ruchu	56
4.4 SWOT analýza.....	60
5 Návrh na využitie výsledkov	62
6 Záver	64
7 Použitá literatúra	65
8 Prílohy.....	70

Zoznam tabuliek

Tab. 1	Druhy cestovného ruchu	13
Tab. 2	Formy cestovného ruchu podľa hľadísk.....	14
Tab. 3	Formy cestovného ruchu podľa hľadísk.....	15
Tab. 4	Formy cestovného ruchu	17
Tab. 5	Hľadiská ponuky	19
Tab. 6	Ukazovatele ovplyvňujúce ponuku cestovného ruchu	32
Tab. 7	Údaje o meste a obciach mikroregiónu Nová Baňa	34
Tab. 8	Podujatia organizované v mikroregióne.....	46
Tab. 9	Ubytovacie zariadenia v mikroregióne k 31.1.2010	49
Tab. 10	Vývoj ubytovacích zariadení v mikroregióne	49
Tab. 11	Stravovacie, pohostinské zariadenia a cukrárne v mikroregióne k 31.1.2010	53
Tab. 12	Športovo-rekreačné zariadenia v mikroregióne Nová Baňa.....	59
Tab. 13	Počet prípojok na telekomunikačnú sieť	59
Tab. 14	Silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia.....	60

Zoznam skratiek

CR – cestovný ruch

WTTC - Svetová rada cestovania a cestovného ruchu

WTO – Svetová organizácia cestovného ruchu

Úvod

Cestovný ruch má veľký ekonomický význam pre jednotlivé krajiny sveta a patrí medzi najrýchlejšie sa rozvíjajúce odvetvia v ekonomike. Cestovný ruch má vplyv na hospodársky a sociálny rozvoj regiónov aj na Slovensku. Predstavuje zdroj príjmov rozpočtov miestnych samospráv, vytvára nové pracovné príležitosti pre miestne obyvateľstvo a pomáha rozvíjať infraštruktúru i supraštruktúru. Základom pre rozvoj cestovného ruchu je prírodný a kultúrno - historický potenciál ako aj kvalitná materiálovo-technická infraštruktúra a rozvinuté služby na profesionálnej úrovni.

Slovensko je z pohľadu cestovného ruchu zaujímavou krajinou. Cestovný ruch na Slovensku je zameraný na letný turizmus, rekreačný, kúpeľný, kultúrno-poznávací a vidiecky cestovný ruch. Rozvoj cestovného ruchu na Slovensku je stimulátorom ekonomického rastu a vplýva nielen na zamestnanosť v oblasti cestovného ruchu, ale aj na zamestnanosť v príbuzných odvetviach.

Úlohou cestovného ruchu je uspokojovanie potrieb obyvateľstva z hľadiska ich voľno-časových aktivít. Cestovný ruch tvoria lokalizačné predpoklady, ktorými sú prírodný a kultúrno-historický potenciál ako aj organizované podujatia, a realizačné predpoklady zahŕňajúce supraštruktúru a infraštruktúru územia.

Mikroregión Nová Baňa disponuje prednosťami ako sú nedotknutá príroda, rozmanitosť fauny a flóry, množstvo prírodných a kultúrno-historických pamiatok, zachované tradičné remeslá ako aj štáľanské osídlenie, ktoré predstavuje predpoklady pre rozvoj agroturistiky a vidieckeho cestovného ruchu.

Prírodný a kultúrno-historický potenciál nie sú dostatočnými stimulmi na to, aby návštevníci v mikroregióne trávili dlhodobejšie pobyty. K ďalším stimulom, ktoré môžu zvýšiť návštevnosť patrí rozširovanie ponúkaných služieb a zavádzanie rozmanitých programov pre rekreantov ako aj zlepšenie propagácie mikroregiónu ako celku, ale aj jeho jednotlivých obcí.

Rozvoj cestovného ruchu však ovplyvňuje aj ochota miestneho obyvateľstva podieľať sa na poskytovaní služieb v oblasti cestovného ruchu, ale rozvoj závisí aj od postojov jednotlivých podnikateľov, samosprávy a štátu. Je nevyhnutné zlepšiť koordináciu medzi týmito inštitúciami, aby jednotlivé aktivity, ktoré podporujú rozvoj cestovného ruchu, mohli byť úspešné.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma i v zhraničí

1.1 Definovanie pojmu cestovný ruch

Cestovný ruch je mnohostranným odvetvím, ktoré zahŕňa najmä dopravu, turistické zariadenia poskytujúce ubytovanie a stravovanie, infraštruktúru cestovného ruchu, služby cestovných kancelárií, sprievodcovské služby, turistické informačné systémy a ďalšie služby spojené so sprievodnými programami. V cestovnom ruchu pôsobí súkromný aj verejný sektor. Systémovo koncipovaný rozvoj cestovného ruchu a jeho riadenie v rámci oboch sektorov prináša nie len hospodársky prínos, ale má aj ďalšie kladné zhodnotenie v podobe zachovania pôvodných tradícií, kultúrnych zvykov, ochrany životného prostredia a je dôležitým faktorom mierového spolužitia (Habán - Otepka, 2004).

Jednu z prvých definícií cestovného ruchu formuloval rakúsky ekonóm Herman v. Schullard v r. 1910, ktorá znela: cestovný ruch je súhrnom operácií, hlavne ekonomickej povahy, ktoré sa priamo vzťahujú na vstup, pobyt a pohyb cudzincov mimo alebo vnútri určitej krajiny, mesta alebo regiónu (In: Michalová – Novacká, 2001).

Podľa Kaspara (1995) je cestovný ruch súhrn vzťahov a javov, ktoré vyplývajú z cestovania alebo pobytu osôb, pričom miesto pobytu nie je hlavným ani trvalým miestom bývania a zamestnania.

Gúčik (2004) uvádza, že cestovný ruch možno chápať ako ucelený teoretický systém-teóriu cestovného ruchu (turizmológia) alebo oblasť hospodárskej činnosti spojenú s produkciou, predajom a spotrebou statkov cestovného ruchu návštevníkmi.

Kašpar (1987) definuje cestovný ruch ako cestovanie a zdržiavanie sa mimo miesta trvalého bydliska, spravidla vo voľnom čase, a to za účelom rekreácie, rozvoja poznania a spojenia medzi ľuďmi.

Cestovný ruch tvorí odvetvie, ktorého hospodárska činnosť sa zakladá na premiestňovaní spotrebiteľov, aj kúpnych fondov do prostredia mimo trvalého bydliska, pričom dochádza k intenzívnemu využitiu prostredia, jeho prírodných a iných daností a zariadení počas pobytu alebo cesty tak, aby sa dosiahol žiadaný rekreačný, zdravotný a kultúrny efekt (Ondriš, 1996).

Novacká (1996) tvrdí, že cestovný ruch tvorí súbor aktivít v určitom prostredí, ktoré uspokojujú potreby ľudí súvisiace s cestovaním mimo ich trvalého bydliska, bez rozdielu, či dôvodom tohto cestovania je oddych alebo nepravidelná povinnosť (služobná cesta).

Lopušný (2001) definuje cestovný ruch ako zložitý sociálno-ekonomický a priestorový jav, ktorého hlavným cieľom je uspokojovať potreby reprodukcie fyzických a duševných síl človeka a rozvíjať jeho osobnosť.

Medzinárodné združenie expertov cestovného ruchu (AIEST) definuje cestovný ruch ako súbor vzťahov a javov, ktoré vyplývajú z cestovania a pobytu osôb, ak s pobytom nie je spojené trvalé usadenie sa a vykonávanie zárobkovej činnosti (Jarábková, 2007).

Podľa Caldicotta (2009) udržateľný cestovný ruch:

- pracuje vo fyzických kapacitách pre regeneráciu a budúcu produktivitu prírodných zdrojov
- súhlasí s tým, že ľudia musia mať spravodlivý podiel na ekonomických prínosoch cestovného ruchu
- je turistika mimo veľké mestá
- sú návštevy krajiny a vidieckych komunít
- sú pobrežné návštevy
- sú národné parky
- sú jednodňové návštevy / dlhé návštevy
- je pôžitok z prírody a romantický obraz
- je relaxácia

Becker (2009) uvádza 10 základných princípov trvalo udržateľného rozvoja v rámci Svetovej organizácie cestovného ruchu:

1. ochrana a prevencia vyčerpávania prírodných, sociálnych a kultúrnych zdrojov
2. zníženie nadspotreby a odpadu
3. udržba a obnova prírodnej, sociálnej a kultúrnej rozmanitosti
4. integrácie pre rozvoj cestovného ruchu miestnej a národnej stratégie, plánovanie, posudzovanie vplyvov na životné prostredie
5. podpora miestnej ekonomickej aktivity a odhad nákladov na ochranu životného prostredia
6. zapojenie miestnych obyvateľov v sektore cestovného ruchu
7. konzultácie výmeny medzi odvetviami cestovného ruchu a miestnych obyvateľov, organizácií a inštitúcií
8. pravidelné školenie obslužného personálu a vymenovanie miestnych obyvateľov na všetkých obchodných miestach

9. hodnotenie cestovného trhu, zodpovednosť poskytujúca komplexné informácie, prípadne pre turistov

10. kontinuálny výskum a monitorovanie cestovného ruchu

Horner – Swarbrooke (2003) uvádzajú, že obecnne sa cestovný ruch definuje ako krátkodobý presun ľudí na iné miesta, ako sú miesta ich obvyklého pobytu, za účelom pre nich príjemných činností. Autori ďalej uvádzajú, že v krajných severnej Európy, ktoré sú viac hospodársky rozvinuté, sa cestovný ruch považuje za zameranú aktivitu, kedy veľké počty ľudí cestujú na juh za slnkom alebo do iných krajín hľadať nové zážitky. Krajiny južnej Európy sú naopak menej industrializované a urbanizované a ich obyvateľstvo má celkovo nižšie príjmy ako severoeurópske obyvateľstvo. Tieto skutočnosti do značnej miery ovplyvňujú ich pohľad na cestovný ruch. Tým že sú tieto krajiny skôr tradičnými hosťiteľmi turistov ako ich producentmi, sa cestovný ruch často považuje za súčasť ubytovacích a stravovacích zariadení.

1.2 Druhy cestovného ruchu

Druh cestovného ruchu bližšie špecifikuje motív, ktorý vedie obyvateľstvo k účasti na cestovnom ruchu. Vystihuje podstatu a charakter CR, pričom dôležitý je cieľ účasti. Praktický význam tejto klasifikácie spočíva v tom, že umožňuje rozdeliť účastníkov cestovného ruchu podľa ich prevažujúcich záujmov (Jarábková, 2007).

Podľa Habána - Otepku (2004) druhy cestovného ruchu vyjadrujú motívy a prevažujúce záujmy, ktoré vedú ľudí na účasť v cestovnom ruchu. K základným druhom cestovného ruchu patrí: rekreačný, kultúrny, športový, spoločensky a profesionálne zameraný cestovný ruch. Špeciálnym typom rekreačného cestovného ruchu je vidiecka turistika vrátane agroturistiky, pri ktorej sa rekreačný pobyt často spája s ubytovaním v poľnohospodárskej usadlosti, s jazdou na koni alebo s výpomocou pri poľnohospodárskych prácach. Autori uvádzajú, že medzi druhy CR patrí tiež tzv. nákupná turistika, ktorá je rozšírená najmä v prihraničných oblastiach. Podnecujú ju rozdielne ceny niektorých výrobkov v susedných štátoch. Jednotlivé druhy CR sa v praxi väčšinou nevyskytujú v čistej podobe. Obvykle sa vzájomne prelínajú a dopĺňajú, čím umožňujú účastníkom prežívať zaujímavé a rôznorodé zážitky počas ich dovolenky.

V tabuľke 1 je uvedené rozdelenie druhov cestovného ruchu podľa Kaspara (1995).

Tab. 1 Druhy cestovného ruchu

Druh	
Rekreačný	<ul style="list-style-type: none"> • prímestský • kúpeľný
Kultúrno-poznávací	<ul style="list-style-type: none"> • vzdelávací • alternatívny • religiózny
Spoločensky orientovaný	<ul style="list-style-type: none"> • návšteva príbuzných • klubový
Športový	<ul style="list-style-type: none"> • aktívny • pasívny
Ekonomicky orientovaný	<ul style="list-style-type: none"> • obchodný • kongresový • výstavnícky • incentívny
Politicky orientovaný	<ul style="list-style-type: none"> • diplomatický • kongresový • súvisiaci s politickými podujatiami

Zdroj: KASPAR, C. 1995. *Základy cestovného ruchu*. Banská Bystrica : Trian, 1995. 145 s. ISBN 80-901166-5-5.

Michalová – Novacká (2001) rozdeľuje druhy cestovného ruchu:

1) podľa miesta realizácie a vzťahu k platobnej bilancii na:

- domáci CR: je realizovaný pre domáceho účastníka CR na území vlastného štátu
- zahraničný CR
 - aktívny = príjazdový: pre ekonomiku predstavuje prínos, nakoľko za všetky služby platí zahraničný klient podnikateľským subjektom CR danej krajiny
 - pasívny = výjazdový: predstavuje pre naše podnikateľské subjekty výdavky spojené s úhradou za služby, ktoré sú poskytované našim účastníkom CR v zahraničí

2) z hľadiska geografického na:

- vnútorný CR: pozostáva z domáceho a zahraničného aktívneho CR
- národný CR: tvoria domáci CR a zahraničný pasívny CR
- medzinárodný CR: je kombináciou zahraničného aktívneho a pasívneho CR

3) podľa dĺžky trvania pobytu na:

- krátkodobý CR: pobyt v rozsahu do 3 prenocovaní
- dlhodobý CR: nemal by presahovať 12 mesačný pobyt

4) podľa spôsobu úhrady účasti na CR na:

- komerčný CR (otvorený): je v plnom rozsahu hrađený z individuálnych kúpnych fondov občanov
- viazaný CR: je len čiastočne, niekedy symbolicky hrađený zo strany účastníka

5) podľa spôsobu zabezpečovania účasti na:

- organizovaný CR: prostredníctvom špecializovaných podnikateľských subjektov v oblasti CR (cestovné kancelárie). Orientuje sa na tzv. masový cestovný ruch – uspokojovanie želaní a potrieb klientov často bez ohľadu na ekologické aspekty
- individuálny = neorganizovaný CR: je bežný predovšetkým pri krátkodobých pobytoch

Podľa Foreta – Foretovej (2001) základnými druhmi cestovného ruchu sú rekreačný, kultúrno-poznávací, náboženský, nákupný, vzdelávací, spoločenský, zdravotný, športový, dobrodružný, politický, profesný, špecifický a poznávanie prírody.

1.3 Formy cestovného ruchu

Forma cestovného ruchu vyjadruje kvalitatívne a kvantitatívne charakteristiky cestovného ruchu (Balážová – Papcunová - Jarábková, 2007).

Formy CR zohľadňujú klasifikáciu cestovného ruchu na základe rôznych kvalitatívnych charakteristík . Vyjadrujú pôsobenie vonkajších faktorov a vplyvov. Rôzne formy CR sa odvíjajú od rôznych triediacich kritérií resp. hľadísk (Jarábková, 2007).

Kaspar (1995) rozoznáva formy cestovného ruchu, ktoré sú uvedené v tabuľke 2.

Tab. 2 Formy cestovného ruchu podľa hľadísk

Formy	
Geografické	<ul style="list-style-type: none">• vnútorný• národný• medzinárodný• zahraničný
Dĺžka pobytu	<ul style="list-style-type: none">• turista na dovolenke• krátkodobo – pobyvajúci turista• výletník alebo exkurzionista
Počet účastníkov	<ul style="list-style-type: none">• individuálny• kolektívny – skupinový, klubový• masový• ekologický
Vek účastníkov	<ul style="list-style-type: none">• mládežnícky• rodinný

	<ul style="list-style-type: none"> seniorský
Roční obdobie	<ul style="list-style-type: none"> celoročný sezónny mimosezónny
Spôsob organizovania	<ul style="list-style-type: none"> individuálne cesty organizované cesty
Spôsob financovania	<ul style="list-style-type: none"> tradičný luxusný sociálny predfinancovanie dodatočné financovanie
Vplyv na platobnú bilanciu	<ul style="list-style-type: none"> aktívny pasívny
Spôsob dopravy	<ul style="list-style-type: none"> železničný lodný letecký autoturista
Spôsob ubytovania	<ul style="list-style-type: none"> hotelový parahotelový
Prevažujúce miesto pobytu	<ul style="list-style-type: none"> mestský prímestský vidiecky horský prímorský

Zdroj: KASPAR, C. 1995. *Základy cestovného ruchu*. Banská Bystrica : Trian, 1995. 145 s. ISBN 80-901166-5-5.

Každý súbor potrieb má určitú svoju charakteristiku, ktorá sa premieta v osobitných požiadavkách pre dosiahnutie daného úžitkového efektu. Ten je rozhodujúcim činiteľom, podľa ktorého rozlišujeme jednotlivé formy CR. Formy CR vystihujú vlastnú podstatu cestovného ruchu, spôsob jeho realizácie, požiadavky účastníkov i organizátorov pri zabezpečení služieb a uspokojovaní potrieb (Michalová – Novacká, 2001).

Habán – Otepka (2007) rozdeľujú cestovný ruch z hľadiska foriem v tabuľke 3 nasledovne:

Tab. 3 Formy cestovného ruchu podľa hľadísk

Ročného obdobia	<ul style="list-style-type: none"> celoročný CR – vo veľmi významných strediskách CR sezónny CR – letný – pri jazerách, priehradách, rybníkoch, na horách zimný – v lyžiarskych strediskách, na horách mimosezónny CR – je charakteristický výraznými zľavami
Dĺžky pobytu	<ul style="list-style-type: none"> krátkodobý CR (denný- exkurzia alebo víkendový, maximálne 3 dni pobytu) dlhodobý CR (dovolenka, prázdniny), pobyt maximálne do 6 mesiacov v SR a do 1 roka v zahraničí

Spôsobu cestovania a počtu účastníkov	<ul style="list-style-type: none"> • individuálny: účastník sa pohybuje len so svojimi najbližšími partnermi a rodinnými príslušníkmi • kolektívny (skupinový, klubový): účastník je členom skupiny osôb, ktorí využívajú základné služby spoločne • masový: pobyt vo veľkých rekreačných strediskách • ekologický: požiadavku na ekologický CR majú ľudia so špeciálnym záujmom o ochranu životného prostredia, prírody a kultúry
Miesta pôvodu účastníkov	<ul style="list-style-type: none"> • domáci CR: zahŕňa pobyty alebo zájazdy domáceho obyvateľa v rámci danej krajiny bez prekročenia štátnej hranice • zahraničný CR: dotýka sa ciest obyvateľa, ktorých cieľom návštevy je územie iného štátu. Podľa toho či zahraniční hostia prichádzajú k nám, alebo naši občania cestujú do zahraničia rozdeľujeme zahraničný CR na <ul style="list-style-type: none"> • aktívny (príjazdový): cestovný ruch zahraničných hostí u nás • pasívny (výjazdový): cestovný ruch nášho občana v zahraničí
Organizačných podmienok	<ul style="list-style-type: none"> • viazaný CR – účasť klientov je podmienená splnením určitej podmienky, napr. členstvom v organizácii • voľný CR – voľne prístupný každému záujemcovi, ktorý si účasť na CR uhradí z vlastných zdrojov v plnej miere
Veku účastníkov	<ul style="list-style-type: none"> • detský: pobyt nepľnoletých detí v detských táboroch, školách v prírode a pod. • mládežnícky: forma CR spojená s cestovaním mladých ľudí vo veku 15 - 25 rokov • rodinný: predstavuje dovolenku najmä mladých rodín s deťmi • seniorský: seniori majú svoje potreby a ciele, sú menej pohybliví, vyžadujú osobitný balík služieb
Prevažujúceho miesta pobytu	<ul style="list-style-type: none"> • mestský • prímestský • vidiecky • horský a vysokohorský • prímorský

Zdroj: HABÁN, M. - OTEPKA, P. 2007. *Vidiecky turizmus a agroturizmus*. Nitra : Vydavateľstvo NOI, Bratislava. 2007. 153 s. ISBN 978-80-89088-52-2.

Ondriš (1996) rozdeľuje cestovný ruch podľa jeho smerovania na:

- domáci CR: prebieha len vnútri hraníc krajiny, štátne hranice neopúšťa
- vnútorný CR: tvoria ho domáci a aktívny cestovný ruch. Rozumieme ním ruch vyvolaný cestovaním domáceho obyvateľa ako aj návštevníkov zo zahraničia.
- zahraničný CR: rozdeľuje sa na aktívny a pasívny

Novacká (2007) rozlišuje formy cestovného ruchu, ktoré sú uvedené v tabuľke 4.

Tab. 4 Formy cestovného ruchu

Formy	
Rekreačný	
Kultúrno-poznávací	
Kúpeľno-liečebný a zdravotný	
Športovo-turistický	
Poľovnícky a lovecký	
Vidiecky	<ul style="list-style-type: none"> • poľnohospodársky (agroturizmus)
Incentívny	<ul style="list-style-type: none"> • exkurzie a odborné tematické zájazdy • kongresový • náboženský (religiózný)
Zážitkový	
Nákupný	
Trvaloudržateľný	<ul style="list-style-type: none"> • ekoturizmus • pozorovanie vtákov
Virtuálny	
Vesmírny	

Zdroj: NOVACKÁ, Ľ. 2007. *Sprievodca a delegát v cestovnom ruchu*. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2007. 380s. ISBN 978-80-225-2342-4.

1.4 Dopyt v cestovnom ruchu

Subjekt cestovného ruchu vystupuje ako nositeľ dopytu resp. spotrebiteľ produktu CR a je ním v širšom slova zmysle účastník cestovného ruchu (Jarábková, 2007).

Kovačic (2009) uvádza, že subjekt cestovného ruchu je označenie pre návštevníka, ktorého často nazývame aj ako turista, výletník a pod. Tieto pojmy nie sú vždy ekvivalentné. Subjekt (návštevník) cestovného ruchu je každý, kto uspokojuje svoje potreby počas cestovania a pobytu mimo miesta trvalého bydliska spotrebou statkov cestovného ruchu. Toto je definovanie subjektu cestovného ruchu z ekonomického hľadiska. V praxi cestovného ruchu je dôležité rozlíšiť cestujúcich – návštevníkov zo štatistického hľadiska. Cestujúci zahŕňaní do štatistiky cestovného ruchu sú návštevníci, ku ktorým zaraďujeme stálych obyvateľov, turistov a výletníkov.

Podľa Gúčika (2004) je dopyt po cestovnom ruchu súborný prvok trhu a výsledok pôsobenia rozličných biologických (potreby), psychologických (motívy), ekonomických (príjmy, ceny), sociálnych, kultúrnych, demografických, politických a iných činiteľov. Nositeľom dopytu je subjekt – návštevník, ktorý sa zúčastňuje na CR s cieľom uspokojiť svoje špecifické potreby spojené s cestovaním a pobytom mimo miesta trvalého bydliska, zvyčajne vo voľnom čase, a tak získať komplexný zážitok. Charakteristickými znakmi dopytu sú: komplexnosť (potreby uspokojované v CR sú rôznorodé a ich uspokojovanie vyžaduje komplex služieb), periodickosť (vplyvom prírodných a spoločenských činiteľov

je dopyt najväčší v letných a zimných mesiacoch, cez víkendy a sviatky), pružnosť (dopyt sa vplyvom rôznych činiteľov mení veľmi rýchlo) a priorita (CR je možné rozvíjať len za predpokladu existencie dostatočného dopytu).

Balážová – Papcunová – Jarábková (2007) uvádzajú, že dopyt v cestovnom ruchu znamená ochotu účastníka CR zmeniť určité množstvo statkov cestovného ruchu za určité množstvo peňazí. Dopyt v CR vzniká až na určitom stupni uspokojenia potrieb. Nositeľom dopytu v cestovnom ruchu je účastník CR resp. subjekt cestovného ruchu. Z ekonomického hľadiska je účastníkom CR osoba, ktorá uspokojuje svoje potreby účasťou na cestovnom ruchu spotrebou služieb, tovarov a voľných statkov. Pritom platí, že, že počas účasti na CR táto osoba nevykonáva zárobkovú činnosť a výdavky spojené s cestovaním a pobytom si hradí s prostriedkov, ktoré si priniesol so sebou tzn. Vystupuje ako spotrebiteľ. Podľa autoriek má dopyt v cestovnom ruchu charakteristické znaky, ktorými sú:

- komplexnosť dopytu – v CR vzniká dopyt zvyčajne po tzv. balíku služieb
- periodickosť dopytu – rast resp. pokles dopytu sa viaže na obdobie sezóny alebo naopak mimo sezóny a uvedený jav sa periodicky opakuje
- pružnosť dopytu – dopyt sa prejavuje rýchle v objeme i štruktúre, je pružný v porovnaní s relatívne statickou ponukou
- priorita dopytu – cestovný ruch možno rozvíjať len za predpokladu existencie dopytu, vyvolaného primárnou ponukou

Šniščák (1997) tvrdí, že pre subjekt CR sú charakteristické niektoré skutočnosti:

- je potrebné ho vyčleniť zo všeobecnej migrácie obyvateľstva
- počas účasti na cestovnom ruchu nevykonáva svoju každodennú prácu ani inú zárobkovú činnosť, ale cestovanie (pobyt a pohyb) predstavuje účelový spôsob využitia voľného času
- vystupuje len ako spotrebiteľ

1.5 Ponuka v cestovnom ruchu

Balážová – Papcunová - Jarábková (2007) uvádzajú, že ponuka je súbor prvkov (voľné statky, služby a tovar), ktoré ovplyvňujú konečný efekt cestovného ruchu. Konečný efekt sa hodnotí zo strany účastníka cestovného ruchu, ktorému prináša úžitok prostredníctvom uspokojenia jeho potrieb t.j. úžitkový efekt a na druhej strane z pohľadu zariadení

cestovného ruchu, ktorým prináša hodnotu v podobe napr. tržieb t.j. hodnotový efekt. Podľa autoriek je nositeľom ponuky CR súbor činiteľov, ktoré ju vyvolávajú. Sú to najmä:

- cieľové miesto resp. stredisko CR so svojim rekreačným a kultúrno-historickým potenciálom
- podniky CR, ktoré svojou kapacitou a kvalitou služieb ohraničujú rozvoj CR v cieľovom mieste
- organizácie alebo inštitúcie cestovného ruchu, ktoré utvárajú rámec pre realizáciu ponuky na trhu CR

Objekt cestovného ruchu je podsystém cestovného ruchu, všetko, čo sa môže stať cieľom miesta pobytu (príroda, kultúra, hospodárstvo, spoločnosť). Objektom CR sú cieľové miesta, kde vyvíjajú činnosť podniky a inštitúcie CR, ktoré produkujú statky CR ako predmet ponuky na uspokojovanie dopytu návštevníkov (Gučík, 2004). Podľa autora cieľové miesto znamená cieľ cestovania a pobytu účastníkov cestovného ruchu, v ktorom sú v rozličnej miere zastúpené prvky primárnej a sekundárnej ponuky. Cieľovým miestom je jednak stredisko CR (rekreačné stredisko, kúpeľné miesto, mesto, areál termálneho kúpaliska, rekreačná dedina), región CR (oblasť, podoblasť CR), jednak štát ako cestovný cieľ medzinárodného cestovného ruchu. Pre cieľové miesto je dôležitá jeho komunikačná dostupnosť, t.j. vnútorné a vonkajšie napojenie na dopravnú sieť.

Ondriš (1996) uvádza, že činnosť ponuky cestovného ruchu treba zamerať na hlavné časti, ktoré je možné vidieť v tabuľke 5.

Tab. 5 Hľadiská ponuky

Z teritoriálneho hľadiska	<ul style="list-style-type: none"> • predovšetkým na susedné alebo blízke štáty, z ktorých je možné dosiahnuť zvýšenie návštevnosti v pomerne krátkom čase • zo zámorských štátov hlavne na USA a Kanadu – a to zvlášť so zameraním na našich krajanov • na možnosť zapojenia sa propagáciou na ostatné európske štáty pri organizovaní ciest zámorských turistov po Európe
Z hľadiska hlavných cieľov	<ul style="list-style-type: none"> • na zvýšenie počtu návštevníkov v SR • na rozloženie návštevy SR rovnomernejšie po celý rok • na predĺženie priemernej dĺžky pobytu návštevníkov SR • na zvýšenie priemernej tržby na návštevníka na deň
Z hľadiska sociálnej štruktúry	<ul style="list-style-type: none"> • zamerať sa predovšetkým na stredné vrstvy • u niektorých foriem CR sa zamerať aj na špeciálnu klientelu

Z hľadiska organizačného	<ul style="list-style-type: none"> • zlepšiť spoluprácu so zastupiteľskými úradmi • viac využívať športové a kultúrne akcie, ako aj medzinárodné stretnutia, kongresy • zlepšiť spoluprácu s filmom, rozhlasom, televíziou a tlačou • členstvo v medzinárodných organizáciách CR
Z hľadiska propagačného	<ul style="list-style-type: none"> • uvádzať najzaujímavejšie a najpôsobivejšie fakty a argumenty • vytvárať špecializované, presne adresne zamerané propagačné prostriedky

Zdroj: ONDRIŠ, L. a i. 1996. *Špecifiká a efekty v cestovnom ruchu*. Bratislava : SPIRIT - VFRA, 1996. 271 s. ISBN 80-767122-8-4.

Jarábková (2007) tvrdí, že primárnu ponuku tvorí prírodný a kultúrno-historický potenciál krajiny a organizované podujatia ju dopĺňajú. Primárna ponuka je určujúca pri rozhodovaní sa subjektov CR o cieľi cestovania. Prírodný potenciál primárnej ponuky podľa autorky tvoria:

- geomorfologické pomery
- klimatické podmienky
- hydrologické podmienky
- biogeografické podmienky

Autorka uvádza, že kultúrno-historický potenciál zahŕňa rôzne druhovo i tvarovo rozmanité pamiatky, ktoré možno členiť na:

- architektonické pamiatky svetského a sakrálneho typu
- technické pamiatky
- umelecko-výtvarné diela
- folklór (duchovný a hmotný)
- archeologické náleziská
- pamiatky parkovej architektúry
- miesta odboja a bojov
- kultúrno-osvetové zariadenia

Ďalej autorka uvádza, že primárnu ponuku dopĺňajú organizované podujatia, ktoré možno vzhľadom na ich zameranie členiť na:

- kultúrne podujatia (folklórne, hudobné festivaly, vedecké sympóziá a kongresy)
- športové udalosti medzinárodného a národného významu
- politicko-spoločenské udalosti (oslavy politických výročí)
- obchodné podujatia (výstavy, veľtrhy, salóny)

Kaspar (1995) uvádza, že primárna ponuka je charakterizovaná nie len prírodnými danosťami (geografická poloha, klíma, topografia, vzhľad krajiny, vegetácia a fauna), ale zaraďujú sa sem aj sociálno-kultúrne vzťahy (kultúra, tradičné náboženské a svetské stavby, jazyk, mentalita, pohostinnosť a zvyky) a tiež všeobecná infraštruktúra ako je základná vybavenosť užitočnými zariadeniami, ktoré umožnia rozvoj rozsiahlych hospodárskych a spoločenských aktivít.

Strediská cestovného ruchu tvoria všetky sídla, ktoré plnia určité funkcie CR z hľadiska prírodných vlastností daného územia a z hľadiska základného vybavenia alebo iných vytvorených predpokladov pre realizáciu funkcie CR a ktoré spĺňajú podmienku dopravnej dostupnosti (Sniščák, 1997)

Lokalizačné predpoklady znamenajú umiestnenie aktivít CR do určitej oblasti (Habán – Otepka, 2004). Autori rozdeľujú sa na predpoklady:

- prírodné: súvisia s rozmanitosťou prírodného prostredia na Zemi (reliéf, klíma, hydrologické pomery, rastlinstvo a živočíšstvo)
- kultúrne: bezprostredne súvisia s historickým vývojom daného územia (architektonické diela, múzeá, galérie, technické pamiatky)

Lopušný (2001) uvádza, že jednou z hlavných podmienok pre realizáciu CR sú klimatické podmienky (podnebie), ktoré ovplyvňujú celkový charakter počasia. Ďalším podstatným predpokladom sú hydrologické pomery, ktoré sú tvorené povrchovými vodami (vodné toky, rybníky, jazerá, moria, oceány). Nemenej podstatnými predpokladmi, ktoré ovplyvňujú cestovný ruch sú aj termálne a minerálne pramene či podzemné vody. Podľa autora do určitej miery vplýva na CR aj fauna a flóra.

Podľa Novackej (2001) hlavným predpokladom rozvoja CR je primárna ponuka, ktorá je daná:

- 1) prírodnými danosťami (geografická poloha, klimatické pomery, vzhľad krajiny, fauna a flóra, chránené územia, minerálne a termálne pramene)
- 2) antropogénnou primárnou ponukou, ktorá je charakterizovaná sociálno-kultúrnymi pomermi (kultúra, tradícia, zvyky, historické pamiatky)
- 3) všeobecnou infraštruktúrou, ktorú tvoria zariadenia zabezpečujúce rozvoj hospodárskych a spoločenských zariadení, doprava, zásobovanie vodou a energiou či odstraňovanie odpadu.

Príroda a vidiecke prostredie sú hlavnou podmienkou pre rozvoj vidieckej turistiky. Medzi najvýznamnejšie zdroje patria rôznorodé krajiny a biodiverzity, vody (rieky, jazerá, pramene, mokrade), lesy, na pobreží, lúky, močiare, chránené prírodné oblasti (PNA) - biosférická rezervácia, národné parky, prírodné parky, chránené krajinné oblasti, prírodných rezervácií, ako aj jednotlivé druhy voľne žijúcich živočíchov a rastlín (Becker, 2009).

Podľa Kovačica (2009) je rozvoj cestovného ruchu na konkrétnom území závislý predovšetkým na predpokladoch, ktorými lokalita disponuje. Tieto predpoklady sú buď vyjadrené atraktivitou miestnej prírody a krajiny, alebo kultúrno-historickými pozoruhodnosťami. Prírodné predpoklady majú časovo relatívne nemenný, t.j. trvalý charakter a patria k rozhodujúcim činiteľom atraktivity určitého územia. S rozvojom cestovného ruchu však vzrastá antropogénny tlak na prírodné prostredie. Autor ďalej uvádza, že pri lokalizácii cestovného ruchu zohrávajú prírodné predpoklady najvýznamnejšiu úlohu. Prírodné predpoklady sú viac menej konštantné a rozšírené vo väčších areáloch ako umelo vytvorené predpoklady cestovného ruchu. Umelo vytvorené predpoklady CR sú popri prírodných predpokladoch druhou významnou skupinou atraktivít cestovného ruchu. Plnia funkciu kultúrno-poznávaciú a spoločenskú. Môžeme ich rozdeliť na dve veľké skupiny: lokalizované (kultúrno-historické pamiatky a zariadenia) a organizované (kultúrno-spoločenské a športové podujatia) predpoklady cestovného ruchu.

Realizačné predpoklady podľa Habána – Otepku (2004) v konečnej fáze zaujímajú rozhodujúce postavenie uskutočnenia určitého druhu CR. Umožňujú dosiahnuť a využiť danú oblasť (stredisko) cestovného ruchu na pobyt, rekreáciu a na ostatné aktivity. Patria sem

- dopravné: patria medzi základné podmienky CR, ktoré rovnako určujú aj jeho masovosť. Popri dostupnosti a časovej dosiahnuteľnosti územia sú dôležité najmä kvalita a bezpečnosť dopravných sietí a dopravných zariadení
- materiálno-technické predpoklady: tvoria ubytovacie, stravovacie a zábavné, športové a iné zariadenia. Limitujúcim faktorom využitia konkrétnych stredísk je kapacita a úroveň týchto zariadení.

Realizačné predpoklady podľa Kaspara (1995) tvorí sekundárna ponuka, ktorá zahŕňa všetky druhy zariadení a ich služby, ktoré musia byť k dispozícii na použitie v cestovnom ruchu. Autor uvádza nasledovné objekty sekundárnej ponuky CR:

- 1) supraštruktúra CR – ubytovacie a stravovacie zariadenia
- 2) infraštruktúra CR – cestovné kancelárie, turistické informačné kancelárie, zmenárne, hraničné prechody, colnice
- 3) všeobecná infraštruktúra CR – miestna infraštruktúra, dopravná infraštruktúra, zdravotnícka infraštruktúra, ostatná infraštruktúra, polícia, záchranná služba, športovo-rekreačné zariadenia, dopravné zariadenia.

Jarábková (2007) uvádza, že sekundárna ponuka je prostriedkom na priblíženie a využitie primárnej ponuky. Zahŕňa tzv. realizačné predpoklady územia, ktoré zvyčajne nie sú cieľom účasti na CR, ale bez ich existencie by prakticky nebolo možné cestovný ruch realizovať. Pozostáva z troch skupín faktorov:

- 1) infraštruktúra CR (supraštruktúra) – je súbor zariadení a ich služieb nevyhnutných na to, aby sa účastník CR mohol v cieľovom mieste ubytovať, stravovať a vykonávať rôzne rekreačné a kultúrne aktivity typické pre CR
- 2) všeobecná infraštruktúra CR – zariadenia obchodnej siete, športovo-rekreačné zariadenia, kultúrno-spoločenské zariadenia, zdravotnícke zariadenia, telekomunikácie, polícia a záchranná služba, dopravná infraštruktúra
- 3) inštitúcie CR v cieľových miestach

Realizačné predpoklady rozvoja cestovného ruchu tvoria sekundárny ponukový potenciál krajiny, ktorý je nevyhnutný najmä v regiónoch s vyššími lokalizačnými predpokladmi. Sekundárny potenciál vytvára podmienky na využívanie primárnej ponuky a prispôbuje sa jej. Hlavným poslaním sekundárnej ponuky je poskytnúť účastníkovi cestovného ruchu možnosť využívať voľný čas aktívnou formou, a tým prispieť ku komplexnému uspokojeniu jeho potrieb. Sekundárny potenciál tvorí všeobecná infraštruktúra (v rámci nej dopravná infraštruktúra), ktorú využívajú obyvatelia regiónu i účastníci CR a infraštruktúra cestovného ruchu (v rámci nej užšie špecifikovaná supraštruktúra cestovného ruchu), ktorú využívajú prevažne účastníci cestovného ruchu (Kovačic, 2009).

1.6 Trh cestovného ruchu

Podľa Foreta – Foretovej (2001) predstavuje trh cestovného ruchu ekonomické prostredie, v ktorom sa konfrontuje ponuka s dopytom, prípadne s potrebami zákazníkov a cena s kúpnu silou. Keďže potreby a dopyt zákazníkov a ich možnosti sú rozdielne, aj ponuka by mala byť zodpovedajúco diferencovaná.

Jarábková (2007) uvádza, že ponuka a dopyt sa konfrontuje na trhu cestovného ruchu a ich správanie ovplyvňuje vonkajšie prostredie. Uvedené prostredie pozostáva z viacerých zložiek a to predovšetkým z ekonomického prostredia, sociálneho, politického, technicko-technologického a ekologického prostredia.

Podľa Balážovej – Papcunovej - Jarábkovej (2007) sa dopyt a ponuka v cestovnom ruchu stretávajú na trhu CR, kde môžu nastať tri situácie:

- 1) dopyt prevyšuje ponuku: čo znamená, že je viac účastníkov CR ako možnosti cestovania. Výsledkom je rast ceny produktov CR.
- 2) ponuka prevyšuje dopyt: čo znamená, že je viac možností cestovania ako účastníkov CR. Výsledkom je pokles ceny produktov cestovného ruchu. Typickým príkladom takéhoto stavu na trhu je ponuka tzv. last minute zájazdy.
- 3) dopyt sa rovná ponuke: čo znamená, že sa vytvorila cena produktu CR, za ktorú je účastník cestovného ruchu ochotný zaplatiť a na druhej strane je destinácia CR, ktorá očakáva maximálny zisk za poskytované služby.

Špecifické rysy cestovného ruchu ovplyvňujú celý mechanizmus trhu cestovného ruchu, jeho jednotlivé zložky a vzťahy medzi nimi. Medzi špecifické rysy cestovného ruchu patria (Habán - Otepka, 2004):

- vysoká miera závislosti na prírodných, kultúrnych a historických atraktivitách regiónu, ktoré sú miestne viazané a nemožno ich premiestňovať
- spotrebiteľ sa premiestňuje do miesta výskytu ním vybraných atraktivít
- ekonomické využitie atraktivít cestovného ruchu sa väčšinou uskutočňuje formou poskytovania služieb
- služby cestovného ruchu majú spotrebný charakter a nemožno ich skladovať
- tvorba, realizácia a spotreba služieb je v cestovnom ruchu miestne a časovo spojená
- uspokojovanie potrieb ako aj samotná spokojnosť zákazníkov cestovného ruchu má vysokú mieru subjektívneho vnímania a posudzovania

- miestne a časové oddelenie dopytu, ponuky a spotreby produktu cestovného ruchu
- vysoká miera sezónnosti
- významný vplyv mimoekonomických faktorov (prírodné katastrofy, terorizmus)
- trh cestovného ruchu má medzinárodný charakter

Gúčík (2004) uvádza, že trh cestovného ruchu je súčasť trhu tovarov a služieb. Má však niektoré osobitosti, ktoré vyplývajú z charakteru potrieb uspokojovaných v cestovnom ruchu, ktorých nositeľom sú jednotlivci a inštitucionálni zákazníci (dopyt), zo špecifického charakteru spotrebných statkov a služieb (ponuka), z pôsobenia špecifických podmienok rozvoja cestovného ruchu, čo sa prejavuje tak na strane dopytu a ponuky, ako aj v tendenciách vývoja CR.

1.7 Význam cestovného ruchu a faktory, ktoré ho ovplyvňujú

Odvetvie cestovného ruchu patrí medzi najvýznamnejšie súčasti národného aj svetového trhu. Podľa údajov Svetovej organizácie cestovného ruchu (WTO) a Svetovej rady cestovania a cestovného ruchu (WTTC) je cestovný ruch najväčším zamestnávateľom a jedným z najvýnosnejších odvetví svetovej ekonomiky (Habán - Otepka, 2004). Autori tiež uvádzajú, že význam cestovného ruchu je rovnako daný tým, že následne pozitívne ovplyvňuje mnoho ďalších odvetví a sektorov národného hospodárstva, akými sú napr.: doprava, obchod a služby, stavebníctvo, bankovníctvo, poľnohospodárstvo, telekomunikácie, kultúra, šport a pod. Podľa autorov na rozvoj cestovného ruchu pôsobia aj vonkajšie faktory, ktoré priamo nesúvisia s CR, ale do značnej miery ovplyvňujú dopyt po cestovnom ruchu. Tieto faktory je možné rozdeliť do nasledovných oblastí:

- 1) Demografické a sociálne: problém starnutia obyvateľstva, zvyšovanie počtu pracujúcich žien, a tým aj zvyšovanie príjmov v rodinách a iné
- 2) Ekonomické faktory: produkt CR nepatrí medzi nákladné životné potreby človeka. To znamená, že v prípade ekonomickej recesie ľudia výrazne znižujú osobnú spotrebu tohto produktu a preto naň vynakladajú menej času a prostriedkov.
- 3) Politické a právne faktory: v rámci Európskej únie sa odstraňujú vnútorné hranice medzi krajinami, uľahčuje sa možnosť vycestovania zavádzaním bezvízového styku. Na druhej strane politická nestabilita a terorizmus môže veľmi negatívne ovplyvniť CR.

- 4) Technické faktory: technický pokrok a rozvoj, ktorý sa prejavuje najmä v leteckej doprave, v nových komunikačných technológiách a systémoch výpočtovej techniky robí cestovanie stále rýchlejším a lacnejším.

Podľa Caldicotta (2009) má cestovný ruch:

1) pozitívny vplyv na:

- hospodárstvo a vytváranie nových pracovných miest
- finančné prostriedky a ochranu životného prostredia
- sociálne a kultúrne výmeny, vzdelávanie
- miestne vládne politiky
- zavedenie nových prírodných rezervácií
- zlepšenie miestnej infraštruktúry (školy, vody, prírodných rezervácií, atď)

2) negatívny dopad ako:

- rast vidieckej turistiky na trhu na celom svete nie je regulovaný
- nárast znečistenia (odpadky, CO₂, hluk)

Podľa Balážovej – Papcunovej - Jarábkovej (2007) prináša CR pre rozvoj obce účinky:

1) pozitívne

- ekonomické: sú kvantifikovateľné a zaraďujeme sem príjmy z CR v podobe miestnych daní; znižovanie nezamestnanosti v obci vytváraním pracovných príležitostí, ak sa zamestnáva domáce obyvateľstvo, čo môže prispievať k zastaveniu migrácie z obcí; zvyšovanie príjmov miestneho obyvateľstva, čím sa zvyšuje kúpyschopnosť obyvateľov; rozvoj podnikateľských aktivít prevažne v oblasti služieb; rozvoj technickej a sociálnej infraštruktúry
- neekonomické: sú nekvantifikovateľné a patrí sem ovplyvňovanie zdravia a obyvateľov a poznanie kultúry a histórie

2) negatívne

- preťaženosť územia, ktorú prináša so sebou CR v podobe devastácie prírodných a kultúrnych hodnôt
- sociálne napätie medzi domácim obyvateľstvom a účastníkmi CR z dôvodu hlučnosti, nedostatku tovaru na trhu a pod.
- kriminalita
- devastácia architektúry
- výroba spomienkových predmetov je mechanická. strácajú sa prvky miestnej kultúry a vznikajú gýče

- rast cenovej hladiny – v atraktívnych oblastiach rastú rýchlo ceny pozemkov a spotrebných predmetov, čo má negatívny dopad na domáce obyvateľstvo

Základné koncepcie vidieckeho cestovného ruchu sú prínosom pre miestne komunity prostredníctvom podnikateľských príležitostí, príjmov, pracovných príležitostí, pre zachovanie a rozvoj vidieckych remesiel, investície do infraštruktúry, rozvoja a zachovanie životného prostredia a kultúrneho dedičstva (Mishra, 2001).

Podľa Ondriša (1996) sú podpornými faktormi rozvoja cestovného ruchu najmä:

- 1) nasýtenie základných potrieb na jednej strane a rast voľného času na druhej strane vyvoláva rozvoj odvetví pôsobiacich na trhu voľného času kam patrí aj CR
- 2) CR je aktivitou, ktorú definuje súbor rôznych služieb, ktoré umožňujú uspokojovať rozmanité potreby ľudí bez ohľadu na ich vek, vzdelanie či povolanie
- 3) rozvoj dopravy umožňuje časovo skracovať cesty za aktivitami CR
- 4) z aspektu ekonomickej politiky je v záujme štátov rozvíjať podnikateľské aktivity v oblasti CR, ktorý je tak významným multiplikátorom rozvoja ekonomiky, ale aj vzdelanosti, kultúry
- 5) CR dáva mnohostranný prínos nielen ekonomike, ale aj človeku, ktorému pomáha kultivovať sa, a to nie len v zmysle telesnom, ale aj duchovnom
- 6) z politického prínosu CR vyplýva aj záujem štátov o jeho rozvoj

Okrem faktorov rozvoja cestovného ruchu uvádza autor aj faktory, ktoré brzdia rozvoj cestovného ruchu, medzi ktoré zaraďuje:

- 1) nerovnomerný rozvoj ekonomiky
- 2) nedostatok investičných a ľudských zdrojov
- 3) napätie v medzinárodno-politických vzťahoch, vytváranie ohnísk vojnových konfliktov
- 4) nedostatočná úroveň „kultúrnej pohostinnosti“

Horner - Swarbrooke (2003) členia faktory vplývajúce na rozvoj CR nasledovne:

1) motivačné, ktoré vedú ľudí k potrebe dovolenky, rekreácie alebo iných aktivít prevádzkovaných vo voľnom čase: fyzické, emocionálne, kultúrne, osobné, osobný rozvoj, postavenie

2) determinujúce, ktoré určujú, či zákazník bude alebo nebude môcť ísť na dovolenku a určujú aké typy výletov a ciest bude môcť zákazník podniknúť

Podľa Gúčika (2004) hlavné faktory, ktoré ovplyvňujú rozvoj medzinárodného cestovného ruchu môžeme rozdeliť na exogénne faktory (hospodárske, globalizácia a integrácia, demografické a sociálne, politické, technicko-technologické, životné prostredie, environmentálne, bezpečnosť cestovania), a endogénne faktory (lokalizačné, rozvoj cieľových miest, marketingová aktivita, ľudské zdroje). Kým vplyvu exogénnych faktorov sa musí cestovný ruch prispôbiť, endogénne faktory sám ovplyvňuje.

Účinky cestovného ruchu podľa Jarábkovej (2007) možno rozdeliť na:

1) pozitívne

- ekonomické – tvorba hodnoty, multiplikačný efekt, zamestnanosť, regionálny rozvoj, vplyv na platobnú bilanciu štátu
- mimoekonomické – medzinárodné porozumenie, zdravotno-preventívny charakter, kultúra, poznávanie, odovzdávanie vedeckých poznatkov

2) negatívne

Michalová - Novacká (2001) definujú destináciu v cestovnom ruchu ako územie, na ktorom sa uskutočňuje cestovný ruch a ktoré vytvára určitý celok z hľadiska účastníka CR. Môže pritom ísť o stredisko cestovného ruchu, región, krajinu alebo súbor krajín, ktoré predstavujú miesto a cieľ cestovania a dovolenkovania.

Slovensko je jednak zdrojovou krajinou CR, ako aj krajinou, kde cestovný ruch začína vystupovať väčšmi do popredia. Slovensko má takmer všetky turistické atrakcie okrem mora. Prírodný potenciál je vhodne dopĺňaný kultúrnym a tým je sieť turistických stredísk rozmiestnená pomerne rovnomerne. Zimný a letný CR je rozšírený vo všetkých pohoriach Slovenska. Veľké množstvo minerálnych vôd dalo základ vzniku kúpeľných miest. Termálne pramene sa stali zdrojom pre mnohé aquaparky a kúpaliská, zvlášť v posledných rokoch. Okrem nich sa letná rekreácia uskutočňuje aj pri priehradných nádržiach (Kovačic, 2009). Podľa autora Česká republika a hlavne jej hlavné mesto Praha predstavuje stále rastúci cieľ záujmu medzinárodného CR v Európe. Prírodný a kultúrny potenciál dáva možnosti rozvoja CR v celej krajine. Česko je krajinou, kde sa v značnej miere rozšírilo chatárčenie, čo podporuje z veľkej časti domáci CR. Veľký význam pre CR majú západočeské kúpele – Karlove Vary, Mariánske a Františkovy Lázně.

1.8 Mikroregión

Konečná (2004) tvrdí, že mikroregióny sú základné geografické jednotky so spoločnou ekonomickou, environmentálnou a sociálno-kultúrnou problematikou. Ich cieľom je čo najefektívnejšie riešiť sociálno-ekonomický rozvoj územia na základe spoločenského rozvojového programu využitia miestnych zdrojov pri dosiahnutí pozitívnych efektov zo vzájomnej spolupráce.

Podľa Kerekeša (2003) vytvárajú mestá, obce i regióny, ktoré spolupracujú na základe zmluvy uzavretej za účelom uskutočňovania dohodnutej činnosti, na základe zmluvy o zriadení združenia obcí, alebo zriadením resp. založením právnickej osoby v súlade so zákonom 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov. Majetok, ktorý obce získajú na základe zmluvy uzavretej za účelom uskutočňovania dohodnutej činnosti, sa stáva spoluvlastníctvom všetkých obcí, ktoré sú účastníkmi zmluvy. Spolupráca sa riadi zásadami zákonnosti, vzájomnej výhodnosti a v súlade s potrebami obyvateľov, pričom regióny, mestá a obce majú rovnaké postavenie. Autor uvádza, že pre rozvoj mikroregiónu je dôležitá existencia partnerských subjektov, ktoré sú formované ako jednopredmetné alebo viacpredmetné, sektorovo orientované záujmové združenia. Obvyklou formou sú viacsektorové združenia fyzických a právnických osôb, ktoré okrem miestnej samosprávy zahŕňajú aj podnikateľov, zástupcov štátnej správy a zástupcov mimovládnych a spoločenských organizácií v danom území. Autor ďalej tvrdí, že mestá, obce a regióny môžu spolupracovať a uzatvárať dohody o spolupráci so samosprávnymi územnými celkami alebo orgánmi cudzích štátov a môže sa stať členom medzinárodného združenia – euroregiónu.

Hradiská (2009) uvádza, že mikroregióny sú dobrovoľnými sídelno-priestorovými zoskupeniami obcí, ktoré sa združujú do určitých kooperačných celkov, pre spoločné zabezpečovanie určitých funkcií či potrieb. Sídelno-priestorové zoskupovanie obcí je dominantným znakom, aj keď to nevylučuje, že členmi takéhoto združenia môžu byť aj iné subjekty, ktoré nie sú nositeľmi sídelno-správnych funkcií.

Mikroregión, skupina dedín, alebo malý vidiecky obvod je územím, ktoré nemusí byť definované štátnymi alebo regionálnymi orgánmi. Môže to byť oblasť, ktorá sa určí samostatne na základe spoločných ekonomických cieľov, geografických alebo prírodných črt. Pre rozvoj ako taký je dôležité, aby skupiny a jednotlivci z takto definovaného územia

sa dohodli na rozvojovom procese, ktorý bude realizovaný na partnerskej báze (Tvrdoňová, 2006).

Mestá a obce v zmysle zákona o obecnom zriadení môžu spolupracovať na základe zmluvy uzavretej za účelom uskutočnenia konkrétnej úlohy alebo činnosti, na základe zmluvy o zriadení združenia obcí, alebo zriadením, resp. založením právnickej osoby. Svojou činnosťou združenie obcí napomáha vytvárať podmienky na plnenie úloh obcí, ako aj úloh vyššieho územného celku. Spolupráca sa riadi zásadami zákonnosti, vzájomnej výhodnosti a v súlade s potrebami obyvateľov, pričom regióny, mestá i obce majú rovnaké postavenie (Habán – Otepka, 2007).

2 Cieľ práce

Hlavným cieľom diplomovej práce bolo hodnotenie lokalizačných a realizačných predpokladov pre rozvoj cestovného ruchu v mikroregióne Nová Baňa.

Z hlavného cieľa diplomovej práce vyplynuli nasledovné čiastkové ciele:

- hodnotenie lokalizačných predpokladov rozvoja cestovného ruchu v mikroregióne Nová Baňa
- hodnotenie realizačných predpokladov rozvoja cestovného ruchu v mikroregióne Nová Baňa
- návrhy na ďalší rozvoj cestovného ruchu v mikroregióne Nová Baňa

3 Metodika práce a metódy skúmania

Metodický postup bol rozpracovaný do niekoľkých, do seba nadväzujúcich častí:

- Preštudovanie a výber literárnych zdrojov a získanie konkrétnych podkladových údajov k analytickej časti práce
- Výber územia – pre hodnotenie sme si vybrali mikroregión Nová Baňa
- Hodnotenie lokalizačných predpokladov rozvoja cestovného ruchu v mikroregióne Nová Baňa na základe vybraných ukazovateľov
- Hodnotenie realizačných predpokladov rozvoja cestovného ruchu v mikroregióne Nová Baňa na základe vybraných ukazovateľov
- SWOT analýza
- Návrhy na ďalší rozvoj cestovného ruchu v mikroregióne Nová Baňa

Tab. 6 Ukazovatele ovplyvňujúce ponuku cestovného ruchu

Ponuka	Ukazovateľ
1. Primárna ponuka (lokalizačné predpoklady)	- prírodné podmienky - kultúrno-historické podmienky - organizované podujatia
2. Sekundárna ponuka (realizačné predpoklady)	Supraštruktúra cestovného ruchu
	- ubytovacie zariadenia - stravovacie zariadenia
	Infraštruktúra cestovného ruchu
	- cestovné kancelárie - turistické informačné centrum - zábavné zariadenia - zmenárne
2. Sekundárna ponuka (realizačné predpoklady)	Všeobecná infraštruktúra
	- obchodná sieť - športovo-rekreačné zariadenia - kultúrno-spoločenské zariadenia - zdravotnícke služby - dopravná infraštruktúra

Zdroj: vlastné spracovanie

3.1 Materiál

Na spracovanie diplomovej práce sme získali informácie z nasledovných primárnych zdrojov:

- pre hodnotenie boli použité informácie, ktoré boli získané osobným rozhovorom s majiteľmi ubytovacích a stravovacích zariadení pôsobiacich v rámci mikroregiónu ako aj s pracovníkmi Mestského úradu mesta Nová Baňa

Informácie zo sekundárnych zdrojov sme získali:

- z knižných zdrojov
- z časopisov
- z Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Nová Baňa
- z Auditu územia Nová Baňa a okolie
- z propagačných materiálov – z bulletinu, letákov, prospektov
- z www stránok: mesta Nová Baňa, jednotlivých obcí mikroregiónu Nová Baňa

3.2 Metódy práce

- **Metódy skúmania** zohľadňujúce možnosti, ktoré sú dané dostupnou vedeckou a odbornou literatúrou prezentujúcou teoretické poznatky o cestovnom ruchu
- **Metóda vedeckej abstrakcie**, ktorej podstatou je abstrahovanie menej dôležitých, resp. nepodstatných informácií od množstva informácií, ktoré majú priamy alebo nepriamy vzťah k riešenému problému.
- **Analyticko-syntetická metóda** bola použitá pri hodnotení primárnej a sekundárnej ponuky.
- **Metóda osobného rozhovoru** bola použitá pri získavaní potrebných informácií na hodnotenie lokalizačných a realizačných predpokladov. Pri osobných rozhovoroch bola použitá metóda voľného rozhovoru.

4 Výsledky práce

4.1 Charakteristika územia mikroregiónu Nová Baňa

Krajinný ráz mikroregiónu je daný údolím rieky Hron a časťami pohorí Štiavnické vrchy a Pohronský Inovec, ktorý je súčasťou pohoria Vtáčnik. V území, ktorého rozloha je necelých 19 tis. hektárov, žije asi 15 tis. obyvateľov. Mikroregión má vzhľadom na cestnú a železničnú sieť veľmi atraktívnu polohu, pretože sa nachádza na hlavnom cestnom ťahu Nitra-Zvolen a železničnom ťahu Nové Zámky-Zvolen.

Mikroregión Nová Baňa zahŕňa katastrálne územia mesta Novej Bane a obcí Brehy, Hronský Beňadik, Malá Lehota, Orovnica, Rudno nad Hronom, Tekovská Breznica, Voznica a Veľká Lehota.

Tab. 7 Údaje o meste a obciach mikroregiónu Nová Baňa

Názov mesta/obce	Rozloha/ha	Počet obyvateľov k 31.12.2008
Voznica	1 718	643
Malá Lehota	2 284	931
Veľká Lehota	1 861	1 229
Orovnica	1 425	560
Tekovská Breznica	2 983	1 221
Hronský Beňadik	923	1 234
Rudno nad Hronom	1 929	521
Brehy	1 237	1 094
Nová Baňa	6 126	7 445
Mikroregión	20 486	14 878

Zdroj: ŠÚ – Mestská a obecná štatistika, vlastné spracovanie

Združenie mikroregiónu Nová Baňa bolo založené 15.3.2001 a jeho zakladajúcimi členmi boli mesto Nová Baňa a obce Brehy, Hronský Beňadik, Veľká Lehota, Malá Lehota, Orovnica, Rudno nad Hronom a Tekovská Breznica. V nasledujúcom období sa ďalšími členmi združenia stali v roku 2001 Združená stredná škola v Novej Bani, v roku 2002 obec Tekovské Nemce, ktorá však v roku 2007 zo združenia vystúpila a v roku 2004 obec Voznica.

Jeho poslaním je všestranná podpora rozvoja územia, iniciovanie aktivít v oblasti cestovného ruchu so zameraním na vidiecky turizmus a agroturistiku, zachovanie a zveľadenie prírodných a krajinných hodnôt, ochrana miestneho kultúrneho dedičstva, oživovanie miestnych tradícií a zvykov a pod. Sídлом združenia je Nová Baňa.

Typickým prvkom regiónu sú štále, roztrúsené usadlosti, ktoré dominujú v časti mesta Nová Baňa a v obci Malá Lehota. Mestu Nová Baňa patria aj rozsiahle osady ako napríklad Bukovina, Chotár, Stará Huta, Štále a Záhrb, ktoré sa svojím vznikom viažu k začiatkom uhliarstva a drevorubačstva v tejto oblasti.

Najstaršie stopy osídlenia tejto lokality siahajú k neskorej dobe kamennej. Včasný stredovek reprezentuje hradisko na Beňadickej skale v obci Hronský Beňadik. K stredovekým hradom chrániacim cestu Pohroním patrili aj hrady v Tekovskej Breznici a Rudne nad Hronom.

Prvé písomné zmienky z tohto územia sa zachovali o Hronskom Beňadiku z 2. polovice 11. storočia. Z nasledujúcich troch storočí pochádzajú písomné zmienky aj o ostatných obciach mikroregiónu a meste Nová Baňa.

Táto oblasť bola známa aj svojou sklárskou tradíciou. Prvá skláraň bola postavená v roku 1630 v Sklenej Hute (neskôr Stará Huta), modernejší sklársky priemysel sa začal rozvíjať postavením sklárne v roku 1907. V roku 1966 začali stavať nový závod v meste Nová Baňa pod názvom Slovenské závody technického skla a dnes je to KNAUF INSULATION.

Okrem baníctva sa tu udomácnili remeslá ako obuvníctvo, kováčstvo i súkenníctvo. Ľudová výroba pretrváva dodnes. Tunajší hrnčiari, košíkari a výrobcovia dreveného riadu sú známi aj za hranicami regiónu. Medzi ručnými prácami žien je obľúbené paličkovanie a háčkovanie. Známe sú sviatočné banícke kroje a mládežnícke banské kroje.

Mesto Nová Baňa, ktoré je centrom kultúrneho, spoločenského a politického života mikroregiónu leží v nadmorskej výške 221 m, v Stredoslovenskom pohorí. Prvá písomná zmienka o osade Seunych - neskoršej Novej Bane je z roku 1337. Pred týmto rokom narazili ťažiar z Pukanca na tomto území na zlatonosné žily. Zvýšil sa počet mlynov na drvenie rudy čo ukazuje, že boli veľmi výnosné a pomohli k transformácii osady na aglomeráciu mestského typu. V roku 1345 panovník Ľudovít I. Veľký povýšil pôvodnú banícku osadu na slobodné kráľovské mesto a banské mesto. Najväčší rozmach baníctva a stredovekého mesta bol zaznamenaný v 2. polovici 14. storočia, kedy sa Nová Baňa

zaradila medzi sedem hornouhorských banských miest. V roku 1664 bolo mesto zničené Turkami a zasiahnuté morovou epidémiou. Tieto udalosti mesto v 17. storočí takmer vyľudnili. Do dejín baníctva sa mesto zapísalo prvým parným atmosférickým strojom na európskom kontinente na čerpanie vody z baní, ktorý zostrojil anglický konštruktér Isaaac Potter v roku 1722. Na zvýšenie ťažby postavili v roku 1790 vodnú nádrž - Tajch, ktorej voda poháňala povrchové banské zariadenia do roku 1810. V súčasnosti sa Tajch využíva na rekreačné účely.

Hronský Beňadik leží medzi južnými výbežkami Pohronského Inovca a Štiavnických vrchov, v údolí rieky Hron. Spája Pohronie s Ponitriím. Obec mala bohaté náleziská rúd, najmä drahých kovov, ktoré určovali významné postavenie obce už v dávnej histórii. Chotár Hronského Beňadika leží v nadmorskej výške 175-430 m. Chotár obce bol osídlený už v praveku, čo svedčí o jeho výhodnej polohe. Prvá písomná zmienka z r. 1075 sa vzťahuje len na tunajšie opátstvo zasvätené sv. Beňadikovi. Samotná obec je prvýkrát spomínaná v r. 1209. V 18. stor. obec znovu začala ťažiť z ovocinárstva, vinohradníctva a remesiel, z výročných trhov a výročných jarmokov. Z remesiel v obci prevažovalo súkenníctvo, čižmárstvo, krajčírstvo a murárstvo. Po r. 1966 sa v obci začalo s budovaním novej infraštruktúry, na námestí vyrástla budova nákupného strediska s reštauráciou, nového zdravotného strediska a pošty. Bolo postavených veľa nových rodinných domov, vznikli nové ulice, staré domy boli prestavané. Cesty boli spevnené a zlepšilo sa spojenie obce s okolím. Zlepšila sa aj úroveň služieb obyvateľom. November 1989 však túto situáciu zmenil. Napriek akútnemu nedostatku financií (hlavne v súčasnosti) boli založené viaceré súkromné podniky a obchody. V r. 1995 bola dokončená budova obecného úradu a aj v súčasnosti obec hľadá nové možnosti ďalšieho rozvoja.

Obec **Orovnica** bola pôvodne poddanskou obcou opátstva v Hronskom Beňadiku a od roku 1565 patrila ostrihomskej kapitule. Nadmorská výška v strede dediny je 325 m n.m. Najvyššie položeným miestom je vrch Čaračín 718 m n.m. a najnižšie položené miesto je pri Hrone za Humnom 185 m n.m. Podnebie v obci je v mierne. Poloha Orovnice pod vrchmi Pohronského Inovca vytvára veľmi dobré podmienky pre pešiu turistiku. Z historického hľadiska nebol doteraz v obci vykonaný archeologický výskum. Predpoklad staršieho osídlenia obce však dokladá i pevnostný, obranný val, ktorý sa nachádza na juhozápadnom okraji chotára v susedstve s Hronským Beňadikom a

Tekovskými Nemcami. Prvá písomná zmienka o obci je z roku 1209. Na začiatku 16. storočia bola obec opustená. Po niekoľkých nevydarených pokusoch v roku 1525 opátstvo znovu vivinulo veľké úsilie na jej osídlenie. V roku 1601 žilo na území orovnice 19 rodín, ale už v roku 1618 bola obec opäť neobývaná. Bohatstvo lesov a viaceré úľavy, ktoré poskytovalo opátstvo však čoskoro prilákalo nových osadníkov.

Tekovská Breznica sa prvýkrát spomína v r. 1276. Na vrchu nad obcou dal ostrihomský arcibiskup postaviť hrad, pravdepodobne pred tatárskym vpádom. V r. 1600 mala obec 50 domov, ale udalosti nasledujúceho obdobia ju rozhodne nešetřili. Hlavná cesta na banské mestá spôsobovala značný pohyb, Turci mali vždy záľusk na ich bohatstvo. Kratšie obdobie relatívneho klľudu vystriedali nájazdy Turkov a v r. 1663 napadli aj Breznicu. V r.1664 ustupujúce turecké vojsko znova plienilo a medzi inými obcami vypálili aj Breznicu. Breznica sa v r. 1776 stala majetkom banskobystrického biskupstva. Po povojnových časoch sa Tekovská Breznica od r. 1948 začala meniť na socialistickú dedinu. V roku 1949 bolo založené menšie JRD, roku 1959 celoobecné JRD. V roku 1956 bola dokončená stavba kultúrneho domu, v roku 1957 bola zriadená pravidelná autobusová linka Tekovská Breznica - Brehy, v r. 1958 bol vybudovaný obecný rozhlas a urobili sa vrty na pitnú vodu. V rokoch 1964-72 bol vybudovaný obecný vodovod. V roku 1973 tu bol zriadený poštový úrad, začal účinkovať folkórno-spevácky zbor. V roku 1974 bol do obce zavedený telefón. V dňoch 18.-19. októbra 1974 postihla obec Tekovskú Breznicu povodeň. V roku 1985 bol založený ženský folkórny zbor. V roku 1995 sa začalo s komplexnou plynofikáciou obce - dokončená bola v roku 1997. Chotár obce leží na juhozápadných pahorkoch Štiavnických vrchov, na ľavej strane rieky Hron v nadmorskej výške 186-746 m. Putikov vrch je to najmladšia sopka strednej Európy a pravdepodobne najkrajšie zachovaná sopka Slovenska. Pozoruhodná je jaskyňa v strede kopca Chemelinie, zvaná Sezam. Je to prieduch sopky, ktorým pri výbuchu unikali plyny. Svahy sú zalesnené bukovým a dubovým porastom.

Brehy ležia na západných svahoch Štiavnických vrchov, v nadmorskej výške 248 m, na ľavom brehu Hrona. Najvyšší z okolitých vrchov je Chlm (726 m n. m.). Otázka pôvodného a najstaršieho osídlenia Brehov a okolia je zatiaľ nevyriešená, lebo bez systematického archeologického výskumu nie je možné riešiť túto problematiku. So zreteľom na okolité pohoria obsahujúce rudy ku vzniku osídlenia tejto oblasti prispelo aj

baníctvo. Nie je vylúčené, že v potoku Liešna ryžovali prví osadníci zlato. Kultúrny život v obci bol spočiatku na nízkej úrovni. Reprezentovali ho len ochotnícke divadelné predstavenia nacvičené väčšinou na Vianoce. Neboli tu telocvičné ani iné spolky okrem dobrovoľného hasičského spolku, ktorý vznikol už pred prvou svetovou vojnou, no svoju činnosť obnovil až roku 1928. Nariadením Ministerstva školstva a národnej osvety bola v roku 1925 zriadená v obci knižnica. Poľnohospodárstvo bolo v obci Brehy iba doplnkovým zamestnaním. Roľníci, pre ktorých bolo hlavným zdrojom obživy, tvorili len veľmi malú časť obyvateľov obce. Ostatní, aj keď sa zaoberali poľnohospodárstvom, boli nútení venovať sa vedľajšiemu zamestnaniu, aby mohli vyžiť. Rozšírené bolo sezónne zamestnanie. Roku 1946 žilo v obci 100 rodín, ktoré odchádzali na žatevné práce do neďalekých južnejšie ležiacich bohatých dedín a na veľkostatky. V Brehoch pracovalo pomerne veľa remeselníkov ako kolári, kováči, krajčíri a obuvníci. V roku 1946 obecná kronika spomína 25 remeselných rodín.

O založení obce **Rudno nad Hronom** a dobe jej vzniku nevieme nič presné. V roku 1947 oslavovala obec svoje osemstoročné trvanie. Kruté časy prežívala obec počas nájazdov Turkov. Bola niekoľkokrát vydrancovaná a vypálená. Prvými osadníkmi boli baníci. O rozvoji baníctva svedčia ešte stále zachovalé štôlne a šachty. Baníctvo úplne zaniklo v r. 1870 - 1871. Ako príčina sa udáva nedorozumenie medzi majiteľmi. Stálu zásobu vody udržiavali dve umelé vodné nádrže – tajchy. Jedna nádrž sa r. 1926 roztrhla a jej vody zapríčinili obyvateľom hrozné škody. Po zániku baníctva rozsiahle stavby odkúpil r. 1872 istý Prokopec a zriadil v nich sklenú hutu na výrobu dutého skla. Výroba bola r. 1922 zastavená a o niekoľko rokov boli sklárske budovy zrovnané so zemou. V obci boli pôvodne dve školy: rímsko - katolícka a obecná ľudová. V roku 1979 nariadil odbor školstva integráciu škôl a odvtedy základná škola v obci nie je. Už v roku 1933 bol založený samovzdelávací krúžok Drastvica, ktorý šíril kultúru. V 60. a 70. rokoch sa našli nadšenci pre ochotnícke divadlo, čo sa však nezachovalo. Začiatkom roku 1979 bol založený spevácky zbor Rudňan, ktorý sa hneď od svojho vzniku zúčastňoval speváckych súťaží s pomerne dobrými výsledkami. Jediná tradícia, ktorá sa v obci udržiava dodnes, sú fašiangy. Tradičným fašiangovým sprievodom i pochovávaním basy je obec známa v celom okolí. Obec je svojou polohou na úpätí Štiavnických vrchov lákadlom pre turistov. Je východiskovým bodom viacerých turistických trás, pričom je možné dostať sa nenáročným terénom a peknou prírodou až do turisticky atraktívneho okolia Banskej

Štiavnice a Počúvadlianskych jazier. Športu v obci dominuje športová strelba, nakoľko má Rudno ako jediná obec v regióne vybudovanú športovú strelnicu. Veľmi dobré podmienky pre rybárčenie a vodácke športy poskytuje vedľa obce pretekajúca rieka Hron.

Veľká Lehota sa rozprestiera v lesoch Pohronského Inovca. Leží v nadmorskej výške 650 m. Okolie obce tvoria prevažne listnaté lesy s dubovým a bukovým porastom. Prvá písomná zmienka je z roku 1345. Prvým strediskom duchovného života sa stala kaplnka postavená v roku 1780, v roku 1809 prestavaná na kostol sv. Martina. Štátna ľudova škola bola postavená v roku 1927/28. Obec tvorí 15 štálov, ktoré tvoria ucelenú časť obce a dve osady Čikág a Inovec, vzdialené od centra obce 1,5 až 2 km. Obyvatelia obce sa v minulosti zaoberali väčšinou poľnohospodárstvom. V súčasnosti žije v obci asi 1350 obyvateľov. Služi im zdravotné stredisko, pošta, farský úrad, kultúrny dom, ktorý sa využíva na rôzne podujatia a vystúpenia, základná škola a materská škola. Svojpomocne bola postavená budova obecného úradu, v ktorej má sídlo matrika, ktorú využíva aj susedná obec Malá Lehota. V obci je rozvinuté súkromné podnikanie v obchodnej činnosti, službách a strojárnej výrobe. V roku 1991 bola postavená obecná pekáreň, zamestnávajúca 11 občanov obce. Pre ochranu životného prostredia je v dolnej časti obce vybudovaná čistička odpadových vôd ako aj kanalizácia obce. Pre rozvíjanie a rozšírenie športovej činnosti v obci slúži športové ihrisko, na ktorom sa odohrávajú rôzne majstrovské a priateľské futbalové zápasy, a ktoré zároveň slúži aj pre žiakov základnej školy a záujemcom o šport. Veľká Lehota má vytvorené veľmi dobré podmienky pre zimné športy, najmä pre lyžovanie. Turistom ako aj domácim sú k dispozícii dva lyžiarske vleky - na Vojšín (380 m) a na Drozdove (600 m). V lete je tu atraktívna turistika. Z hľadiska kultúry má vo Veľkej Lehote dominantné postavenie folklór. Zachoval sa aj ľudový kroj, kultúrne tradície a zvyky, ako sú fašiangy, páračky, výroba tkaných kobercov a spievanie vianočných kolied.

Obec **Malá Lehota** sa nachádza v severnej časti Pohronského Inovca. Najvyšší vrch je Vojšín s nadmorskou výškou 819 m. Pramení tu riečka Žitava. Približne 50 ha z územia obce je súčasťou Prírodnej rezervácie Sokolec. Obec sa prvýkrát spomína v roku 1388 ako príslušnosť hradu Hrušov. Popri skromnejšom obilninárstve sa lepšie darilo chovu dobytky a lesy na okolí dávali možnosť práce drevorubačom. V r. 1715 bolo v obci 17 daňovníkov, 2 mlyny, krčma. V tomto období na obec ťažko doliehali živelné pohromy a choroby, ktoré

podstatne ovplyvňovali život obyvateľov. V 19. storočí sa sociálne pomery len pomaly menili k lepšiemu. Obec Malá Lehota má 17 štálov. V obci sa nachádza kultúrny dom, základná a materská škola, pošta, dom smútku, požiarňa zbrojnica, štyri predajne potravín, priemyselný tovar, pohostinstvo a zdravotná ambulancia. Na území obce sú dva rímsko-katolícke kostoly. Má tri vlastné záchyty prameňa, čo sa odzrkadlilo v dostatku pitnej vody. V obci sa aj v súčasnosti zachovávajú rôzne tradície a zvyky, hlavne počas veľkonočných a vianočných sviatkov a v čase fašiangov, kedy nesmie chýbať tradičný ľudový nástroj - gajdy. V zimnom období ponúka možnosť využitia lyžiarskeho vleku v Hubáčovom štále s dĺžkou 1000 m. V letných mesiacoch si návštevníci nenechajú ujst' prekrásne možnosti pešej turistiky po okolitých prevažne listnatých lesoch.

Voznica leží na ľavej strane rieky Hron, medzi mestami Žarnovica a Nová Baňa. Chotár lemuje z východu Chránená krajinná oblasť Štiavnické vrchy a zo západu Pohronský Inovec. Obcou preteká potok Richňava s ústím do rieky Hron. Najvyšším miestom je Drastvica s nadmorskou výškou 820 m. Prvá písomná zmienka o obci Voznica je z roku 1075, kedy sa nazývala Goznucha. Obec sa prvýkrát spomína v roku 1075 v súvislosti s jej mýtom, ktoré v roku 1320 preložili do Žarnovice. V tomto období patrila obec hradu Tekov, od roku 1391 patrila panstvu Revište a od konca 17. storočia Banskej komore. Za tureckých nájazdov bola obec viackrát poškodená. V roku 1601 mala obec krčmu a 45 domov, v roku 1720 krčmu, mlyn a 28 daňovníkov, v roku 1828 mala 53 domov a 356 obyvateľov. Obyvatelia sa živili poľnohospodárstvom a nádenníctvom, koncom 19. storočia bola rozšírená výroba súkna a tkanie plátna. V roku 1959 bolo založené Jednotné roľnícke družstvo (JRD). Neskôr časť obyvateľov pracovala v priemysle (Žarnovica, Dolné Hámre).

4.2 Hodnotenie primárnej ponuky cestovného ruchu

Primárna ponuka mikroregiónu Nová Baňa je významným faktorom, ktorý ovplyvňuje úspešnosť mikroregiónu na trhu cestovného ruchu. Primárnu ponuku tvoria najmä prírodné podmienky a kultúrno-historický potenciál územia.

4.2.1 Prírodný potenciál

Mikroregión sa vyznačuje rôznymi typmi reliéfu od mierne členitých pahorkatín až po veľmi silne členité hornatiny.

Prevažná časť územia je z hľadiska geologického vývoja súčasťou sopečných pohorí (Štiavnické vrchy, Pohronský Inovec a Vtáčnik). Hlavná sopečná aktivita sa viaže na obdobie mladších treťohôr (pred 16,4 – 10,5 mil. rokov). So sopečnou činnosťou v tejto oblasti je spätý vznik a výskyt rudných žíl obsahujúcich drahé kovy – zlato a striebro. Žily sa sústreďujú v troch rudných ložiskách v oblasti medzi Novou Baňou a Pukancom.

Charakter **podnebia** vyplýva z rozmanitosti územia, kde prevláda teplá až mierne chladná horská klíma s ročným úhrnom zrážok 600 – 900 mm a priemernou ročnou teplotou 8⁰C. Vplyv Podunajskej pahorkatiny však zaraďuje územie medzi teplé, mierne vlhké oblasti s charakteristickou miernou zimou. Pomerne priaznivé podnebie vplýva pozitívne aj na vegetáciu.

Novobanská **flóra** patrí do západokarpatskej podoblasti. Rastlinstvo patrí k teplomilnej flóre. Nad údolím Hrona sa začínajú dubovo-hrabové lesy a so stúpajúcou nadmorskou výškou nastupuje pásmo čistých a miešaných buničín. Tu sa nachádzajú vzácne a chránené druhy, na ktoré je táto oblasť veľmi bohatá. Z vegetačného hľadiska sú pre územie typické listnaté a zmiešané lesy. Bohato je zastúpený buk lesný, hrab obyčajný, dub letný, dub zimný a cerový, menej jelša lepkavá, vŕba biela, jarabina mukyňová, bresty, javory a iné dreviny. Z ihličnanov sa najčastejšie vyskytujú nepôvodné druhy - smrek obyčajný, menej smrekovec opadavý a borovica lesná. Vzácna jedľa biela je súčasťou pôvodných hrabových dubín. Tunajšie lesy poskytujú výborné podmienky pre rast mnohých druhov húb. Rôznotvaré a rôznokveté druhy bylín rastú na lúkach, pasienkoch, odlesnených stráňach, ale aj na nive Hrona a mnohé z nich sú chránené. Z kvitnúcich rastlín je to cyklámen európsky, ľalia zlatohlavá, poniklec veľkokvetý a iné.

Faunu charakterizuje dominantné postavenie podhorského pásma, v ktorom je zastúpená väčšina druhov vyskytujúcich sa na Slovensku. Do tohto pásma prenikajú zástupcovia pásma nížinného a horského. Bežne možno stretnúť srnca hôrneho, muflóna, jeleňa obyčajného či diviaka. Vzácny je rys ostrovid alebo jazvec obyčajná. Medzi najvzácnejšie vtáky patrí rybárik obyčajný a orol kráľovský. Z plazov sa tu vyskytuje jašterica zelená, užovka stromová a v horských studničkách mlok horský.

Riečna sieť je vejárovito usporiadaná. Za os mikroregiónu sa považuje tok rieky Hron. Zo západnej až severozápadnej strany sa pripájajú doliny potokov Mokrian, Novobanský, Starohutský, Orovnický, Tekovský (Inovecký) potok, pretekajúcich z Pohronskeho Inovca. Z východnej až juhovýchodnej strany sú to potoky Rudnianska, Obecný (Brežský), Liešňanský, Chválenský, Priesilský a iné, odvádzajúce vody zo Štiavnických vrchov. Na rybolov sa využívajú najmä vodná nádrž Tajch a Cibul'kovo pleso. Z rýb sú bežné druhy podhorského a nížinného pásma. Vzácné sa vyskytuje hlavátka podunajská, bežnejšie š'uka severná a naša najväčšia ryba – sumec veľký. V potokoch prežíva aj vzácna ryбка - čerebľa pestrá. Zaujímavosťou je "svetobežník" úhor európsky.

Na území mikroregiónu Nová Baňa sa nachádza viacero prírodných rezervácií, prírodných pamiatok a iných prírodných zaujímavostí. Do regiónu zasahuje chránená krajinná oblasť Štiavnické vrchy. Je to plošne najväčšie vulkanické pohorie na Slovensku. Nachádza sa tu množstvo historických a technických pamiatok. Dochádza tu k prelínaniu karpatskej fauny a flóry s panónskou.

Národná prírodná pamiatka **Starohutiansky vodopád** sa nachádza na bezmennom potoku, asi 300 m severne od osady Stará Huta, ktorá je súčasťou Novej Bane.

Predmetom ochrany prírodnej rezervácie **Bujakov vrch** je jeden z najsevernejších výskytov ponikleca veľkokvetého v stredoslovenskom regióne. Lokalita sa nachádza na hranici katastrálnych území Veľkej Lehoty a Novej Bane.

Národná prírodná pamiatka **Andezitové kamenné more** sa nachádza na juhovýchodnom okraji obce Malá Lehota v časti nazývanej Skálie. Je chránené ako jedinečný geologicko-geomorfologický výtvar.

Prírodná rezervácia Sokolec sa nachádza v chotároch obcí Malá Lehota a Veľké Pole a zaberá územie 73 ha. Predmetom ochrany je geologicko-morfologický útvar „kozí chrbát“. Predstavuje zvyšky usadených vrstiev kremencov spodnotriasového veku, ktoré v smere severovýchod - juhozápad vystupujú na povrch a tvoria charakteristické bralá a skalné výčnelky. Vyvinula sa tu odlišná flóra ako na zvyšnom území.

Prírodná pamiatka **Púťikov vršok** sa nachádza východne od obce Tekovská Breznica. Nájde sa na ňom čadičovú sopku a čadičový prieduch (tzv. sezam), je to najmladšia sopka v strednej Európe, táto oblasť je však pre návštevníkov dosť nebezpečná.

Lokalita Šlosberg sa nachádza na juhovýchodnom svahu masívu Chlm pri obci Brehy v nadmorskej výške 700 m n.m. Je tvorená dvoma mohutnými skalnými výčnelkami andezitového zloženia. Zaujímavosťou oblasti je široká škála zástupcov živej prírody, najmä flóry. Najzaujímavejším je brečtan obyčajný popínavý s obvodom kmeňa 50 cm.

Územie mikroregiónu Nová Baňa patrí k zaujímavým, ale zatiaľ ešte neobjaveným regiónom Slovenska. Na základe analýzy prírodného potenciálu možno predpokladať, že je len otázkou času, ponuky a informovanosti, aby sa stalo atraktívnym strediskom vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky.

4.2.2 Kultúrno-historický potenciál

Osudy tohto regiónu sú späté s veľkým benediktínskym opátstvom, ktoré vzniklo v 11. storočí. Jeho sídlo – kláštorň komplex v **Hronskom Beňadiku** je dnes národnou kultúrnou pamiatkou. Nazýva sa aj perla Pohronia. Je to druhý najstarší kláštor na Slovensku a patrí medzi málo kláštorov u nás, ktoré sú obývané.

Architektonickou dominantou mesta **Nová Baňa** je budova mestskej radnice. Je to pôvodne štvorpodlažná gotická stavba pevnostného charakteru, postavená niekedy po roku 1353. V prvej polovici 18. storočia bola po požiari prestavaná, pričom sa odstránilo tretie poschodie a bola doplnená hranolovou vežou, ktorá má barokovú baňu. Jeden z troch zvonov vo veži pochádza z 18. storočia. Komplexnú pamiatkovú obnovu v rokoch 1967 - 1972 zabezpečoval Slovenský ústav pamiatkovej starostlivosti a ochrany prírody Bratislava, stredisko Banská Bystrica. Budova je vedená v zozname kultúrnych pamiatok. Na čele kráľovského domu stál prefekt - comes camarae - camerarius, teda banský gróf, ako to vyplýva z dekrétu Karola Róberta z roku 1338, v zmysle ktorého mohol skúšať rýdzosť zlata aj banský gróf. Existencia banských grófov je v tomto období v meste Nová Baňa doložená písomnými prameňmi. Ako radnica sa spomína po prestavbe od 18. storočia. Po pamiatkovej obnove sa budova stala sídlom mestskej knižnice a múzea a od roku 1986 bola celá uvoľnená pre Pohronské múzeum.

Ďalšími kultúrnymi pamiatkami nachádzajúcimi sa na území mesta **Nová Baňa** sú gotický kostol sv. Alžbety, nazývaný aj Špitálsky kostolík, ktorý bol postavený po roku 1391 H. Izenrieklom súčasne s dnes už nejestvujúcou nemocnicou a chudobincom. V roku 1664 obsadili kostol Turci a neskôr bol v rukách protestantov. Zreštaurovaný bol

v roku 1893. Z južnej strany je pristavaná dvojpodlažná sakristia, na poschodie vedie točité schodište, prístupné z lode. V kostole sa nachádza aj obraz sv. Alžbety z 80. rokov 19. storočia a zvon s reliéfom sv. Alžbety z čias reštaurovania kostola.

Farský kostol narodenia Panny Márie v meste **Nová Baňa** bol pôvodne gotickou stavbou postavenou v 2. polovici 14. storočia. Počas vnútropolitických bojov ohľadom uhorského trónu bol vypálený v rokoch 1433 a 1442. Opravený bol v poslednej tretine 15. storočia. V roku 1664 bol takmer úplne zničený pri obsadení mesta Turkami. Znovu postavený bol až v roku 1725. V kostole sa pravidelne na jeseň koná roľnícka omša spojená s krásnou výzdobou celého kostola dopestovanou úrodou z darov obyvateľov, ktorú chodia obdivovať pútnici z celého Slovenska aj zo zahraničia.

V roku 1826 bol v klasicistickom štýle postavený Kostol sv. Kríža na Kalvárii, ktorá je súčasťou mesta **Nová Baňa** a obnovený bol v roku 1956. Kostol sa nachádza v nádhernom prírodnom prostredí na kopci nad mestom. Cesta k nemu je lemovaná kaplnkami symbolizujúcimi Krížovú cestu.

Kaplnka Panny Márie na pútnickom mieste v Kohútove v **Novej Bani** je neogotická stavba malých rozmerov, postavená v roku 1863. Nachádza sa v nej gotizujúca socha Madony z roku 1865. Pred kaplnkou je ľudová kamenná soška Immaculaty z konca 19. storočia. Kaplnka je v prírodnom prostredí, kde sa nachádza na Slovensku veľmi vzácna a zákonom chránená Sekvoja mamutia.

Súsošie svätej Trojice na námestí v **Novej Bani** je neskoroklasicistické súsošie z rokov 1843-1847 od J. Neuschla-Faragóa. Obnovené bolo Ľ. Mackom v roku 1927. Na vysokom hranole, členenom náročnými stĺpmi, sú štyri výklenky s plastikami, zakončené archivoltami. Nad nimi prebieha vlis so štyrmi figurálnymi reliéfmi od Ľ. Macka z roku 1927.

Najstaršou pamiatkou obce je rímskokatolícky kostol Narodenia Panny Márie postavený na vyvýšenom mieste nad **Tekovskou Breznicou** v 14. stor. z kameňa v románskom slohu. Budova bola viackrát obnovená, ale 6. apríla 1647 Turci obec napadli a vypálili ju zhorel aj obnovený kostol s trémovým stropom. V rokoch 1912-1913 bola stavba prestavaná a rozšírená novou prístavbou, ktorá rešpektovala pôvodnú architektúru bohostánku. V r. 1993 sa uskutočnila komplexná rekonštrukcia kostola.

Stredoveký hrad v **Tekovskej Breznici** bol postavený pravdepodobne už pred Tatárskym vpádom ako ochrana spornej obce Breznica pred svätobeňadickým opátom, ale

prvýkrát je písomne doložený r. 1273 ako majetok ostrihomského arcibiskupa Filipa, ktorý ho dal zrejme opraviť. Do dnešných čias sa z hradu zachovali len fragmenty muriva.

Rímsko-katolícky kostol v **Malej Lehote** bol postavený v roku 1820 v klasicistickom štýle, na cintoríne okolo kostola sú rozmiestnené drevené ľudové kríže s tabuľkovým základom, rezané z jedného kusa dreva, niektoré s geometrickou ornamentikou z konca 19. storočia. Rímsko-katolícka škola bola postavená v r. 1852, štátna ľudová škola v r. 1927 a ďalšia v r. 1934.

Najzaujímavejšou stavbou obce **Voznica** je dedičná štôlna Jozefa II. (známa aj ako Voznická I.), ktorá bola vybudovaná v rokoch 1782 až 1878. Slúžila na odvodňovanie banskoštiavnických hodrušských baní, v ktorých sa ťažilo zlato, striebro a meď. Ďalšou podobnou stavbou je dedičná štôlna Voznica II.

Farský kostol v **Rudne nad Hronom** zasvätený svätému Imrichovi stojí na vršku nad Hronom. Pri stavbe terajšieho kostola sa vo fundamentoch našla listina, v ktorej bolo napísané, že na tomto mieste stál drevený kostol, ktorý Turci r. 1675 zrovnali so zemou. Keď odtiahli, veriaci s milodarov vlastných i pozbieraných po šírom kraji postavili murovaný kostol v r. 1675. V obci sa nachádza aj kaplnka sv. Anny v hornej časti obce, ktorú postavili baníci. Kaplnka srdca panny Mária stojí na Kalvárii. Bola postavená ako jubilejná na prelome storočí 1899 - 1900.

Najstaršou pamiatkou obce **Veľká Lehota** je rímskokatolícky kostol sv. Martina, ktorého predchodcom bol dočasný drevený bohostánok. Menší murovaný neskorobarokový kostol bol postavený v r. 1780 a na jeho mieste v r. 1809 bol postavený väčší klasicistický kostol, ktorý bol v r. 1862 prestavaný a prefasádovaný v neogotickom slohu. Po viacerých obnovách sa v podstate v tejto podobe zachovala budova dodnes. Hlavný murovaný neogotický oltár má ústredný obraz sv. Martina dávajúceho časť svojho plášťa žobrákovi. Zo starého zariadenia kostola sa zachovali dva drevené kríže s korpusom z konca 18. stor. a jeden závesný obraz Ukrižovaného.

Hodnotnou pamiatkou obce **Orovnica** je rímskokatolícky kostol sv. Jána Boscu postavený r. 1935 na mieste staršej drevenej zvonice. Vnútorne zariadenie historizujúce 20. stor. Hlavný oltár má obraz sv. Jána Boscu po bokoch so sochami Máriinho Nepoškvrneného Srdca a Božského Srdca Ježišovho. V kostole sa nachádza viacero drevených krížov s korpusom, závesné obrazy madony a sv. Terézie. V sakristii sa nachádza obraz Nepoškvrnenej Panny Márie.

Nemožno opomenúť ďalší objekt v katastri obce Orovnica, ktorým je Dievčia skala. Nachádza sa nad štátnou cestou smerom na Novú Baňu, asi dva kilometre od Orovnice. Pod jej vrcholom cca 40 m nad cestou bola v druhej polovici 19. storočia do skaly vytesaná malá kaplnka a v nej za kovovou mrežou umiestnená socha Panny Márie. Je to „pútnické“ miesto, kde v 50. a 60. rokoch minulého storočia chodili obyvatelia Orovnice v letnom období takmer každú nedeľu vykonávať pobožnosť k P. Márii. Skala s pekným výhľadom na údolie Hrona je známa povestou o dievčine, ktorá skokom zo skaly bez toho aby sa zranila, vykúpila svojho brata od zverbovancov. Druhá verzia povesti hovorí o dievčati, ktoré si týmto spôsobom vyslobodila svojho milého.

4.2.3 Organizované podujatia

V mikroregióne sa konajú organizované podujatia tak na miestnej ako aj na regionálnej úrovni. Na ich realizácii sa podieľajú Mestský úrad Mesta Nová Baňa, Turistický oddiel TJ Slovan, POS Žiar, ZO SZPB, Centrum voľného času, Základná škola J. Zemana, Základná umelecká škola, Igor Moško, Farský úrad, OZ Cimbal. Podujatia sa konajú v priestoroch kina Vatra v meste Nová Baňa, Námestia slobody, trhoviska a športovísk mesta Nová Baňa, ihriska základnej školy v Novej Bani, strelnice Rudna nad Hronom, na Tajchu v Novej Bani, vo farskom kostole a v Centre voľného času v meste Nová Baňa.

Tab. 8 Podujatia organizované v mikroregióne

Miesto konania	Podujatie
Nová Baňa	Vyhlásenie najlepších športovcov
Nová Baňa	Novobanskí heligonkári
Nová Baňa	Prechod Pohronským Inovcom
Nová Baňa	Divadelná Nová Baňa
Nová Baňa	Oslavy oslobodenia mesta
Nová Baňa	Vitaj Veľká Noc – veľkonočné trhy
Nová Baňa	Stavanie mája
Nová Baňa	Oslavy dňa víťazstva nad fašizmom
Nová Baňa	Deň matiek
Nová Baňa	Novobanskí hudáčkovia
Nová Baňa	Centráci rodičom
Nová Baňa	Vyhlásenie najlepších žiakov
Nová Baňa	Týždeň športu pre všetkých
Nová Baňa	Štafetový beh o pohár primátora
Nová Baňa	Vítanie leta – tanec, šport, zábava
Nová Baňa	Letná Folková Nová Baňa
Nová Baňa	POP – ROCK – FEST – Slnko – Moto – Zraz
Nová Baňa	Oslavy SNP

Nová Baňa	Novobanský jarmok
Nová Baňa	Roľnícka nedeľa – Deň vďaky vzdania za úrodu výzdoba oltárov z plodov zeme
Nová Baňa	Na cimbalovú nôtu
Nová Baňa	AMFO Nová Baňa
Nová Baňa	Príchod Mikuláša
Nová Baňa	Čas radostný, čas vianočný vianočné trhy ľudových remesiel so symbolikou Vianoc
Nová Baňa	Vianočný koncert
Nová Baňa	Vítanie Nového roka, ohňostroj
Rudno nad Hronom	Strelecké preteky o pohár primátora mesta
Hronský Beňadik	Remeselné trhy
Hronský Beňadik	Beňadický jarmok
Hronský Beňadik	Stavanie mája
Hronský Beňadik	Deň matiek
Hronský Beňadik	Výstava výtvarných prác – deti deťom, dospelí deťom
Hronský Beňadik	Kľúč od pevnosti Sv. Benedikta
Hronský Beňadik	Preteky na traktoroch
Veľká Lehota	Stretnutie Lehôt
Veľká Lehota	Detský folklórny festival „Pod Inovcom“
Malá Lehota	Gajdošské fašiangy
Brehy	Brežské remeselné trhy
Orovnica	Oslavy výročia prvej písomnej zmienky o obci

Zdroj: www.novabana.sk, vlastné spracovanie

K významným kultúrnym podujatiam uvedeného regiónu, ktoré sa konajú každoročne v meste **Nová Baňa** patria Novobanskí heligonkári, prechod Pohronským Inovcom, Divadelná Nová Baňa - divadelná prehliadka divadelných súborov kategórie C, Oslavy oslobodenia mesta, Vitaj Veľká noc – veľkonočné trhy, Stavanie mája, Oslavy dňa víťazstva nad fašizmom, Deň matiek, Novobanskí hudáčkovia, Centráci rodičom, Vyhlásenie najlepších žiakov.

V letnej sezóne sa každoročne v meste **Nová Baňa** organizujú nasledovné podujatia: Týždeň športu pre všetkých, Štafetový beh o pohár primátora, Vítanie leta - tanec, šport, zábava, Letná folková Nová Baňa, na ktorej sa zúčastňujú folkové a country skupiny, POP-ROCK-FEST-Slnko-Moto-Zraz, Oslavy SNP, Novobanský jarmok, ktorý má dlhoročnú tradíciu a patrí medzi regionálne podujatia a Roľnícka nedeľa - výstava ručne robených obrazov z potravín vo farskom kostole (Obr. 2 a 3). V obci **Rudno nad Hronom** sa každoročne konajú Strelecké preteky o pohár primátora.

V období jesene a zimy je organizovaných podujatí menej oproti letnej sezóne, no aj napriek tomu núdz a účastníkov nie je. Medzi takéto podujatia, ktoré sú organizované v meste **Nová Baňa**, patria: Na cimbalovú nôtu, AMFO Nová Baňa – výstava amatérskej

fotografie, Príchod Mikuláša, Čas radostný, čas vianočný - vianočné trhy ľudových remesiel so symbolikou Vianoc, Vianočný koncert a Víťanie Nového roka s ohňostrojom.

V **Hronskom Beňadiku** sa konajú remeselné trhy, Beňadický jarmok, Stavanie mája, Deň matiek a v letných mesiacoch sú to Výstava výtvarných prác – deti deťom, dospelí deťom, Kľúč od pevnosti Sv. Benedikta a Preteky na traktoroch.

V obci **Veľká Lehota** sa organizujú nasledovné podujatia - stretnutie Lehôt a Detský folklórny festival „Pod Inovcom“.

V auguste 2009 sa konal prvý ročník podujatia v obci **Brehy** I. Brežské remeselné dvory, kde možno vidieť v dvoroch domov ukážky remesiel či varenie lekváru. Večer pred otvorením dvorov sa koná Hasičský bál v kultúrnom dome Brehy.

Ďalšími podujatiami, ktoré sa konajú v ostatných obciach sú Gajdošské fašiangy na **Malej Lehote**, oslavy výročia prvej písomnej zmienky o obci v **Orovnici** a regionálna súťaž hudobníkov a spevákov ľudových piesní na **Voznici**. Konajú sa aj detské folklórne slávnosti pod Inovcom. Pre turistov môže byť zaujímavá veľkonočná šibačka mladých chlapcov a dievčat na vozoch, oblečených do krojov či fašiangy.

Nositeľmi kultúrnych tradícií sú rôzne folklórne súbory a jednotlivci. Známe sú divadelný súbor MÚZA, folklórna skupina VINIČKA, folklórny súbor VOJŠÍN, detské folklórne súbory, ľudová hudba Štálanka a dychová hudba Kvetovanka. Tieto kolektívy vystupujú v regióne pri rôznych príležitostiach.

4.3 Hodnotenie sekundárnej ponuky cestovného ruchu

Sekundárna ponuka podmieňuje efektívne uspokojovanie potrieb účastníkov cestovného ruchu. Vytvára predpoklady na využitie primárnej ponuky a prispôsobuje sa jej a je prostriedkom na dosahovanie cieľov cestovania. Sekundárnu ponuku tvoria všetky druhy zariadení a ich služby, ktoré sú k dispozícii účastníkom CR.

4.3.1 Supraštruktúra cestovného ruchu

Supraštruktúru CR tvoria ubytovacie a stravovacie zariadenia, ktoré poskytujú svoje služby na území regiónu a sú najpodstatnejšie pre účastníkov CR.

4.3.1.1 Ubytovacie zariadenia

Ubytovacie kapacity v mikroregióne poskytuje 11 ubytovacích zariadení, 3 ubytovacie zariadenia v súkromí a 1 kemping ako možno vidieť aj v tabuľke 9.

Tab. 9 Ubytovacie zariadenia v mikroregióne k 31.1.2010

Názov mesta/obce	Názov ubytovacieho zariadenia
Nová Baňa	Apartmán Informačného centra
Nová Baňa - Hrabiny	Školiace stredisko Hrabiny
Nová Baňa	Rekreačný dom
Nová Baňa	Penzión ALFA
Nová Baňa	Penzión No. 1
Nová Baňa	Penzión pod Tajchom
Nová Baňa	Penzión Tajch
Nová Baňa	Chalupa na lazoch
Nová Baňa	Chata Tajch
Nová Baňa	Kemping Nová Baňa – Tajch
Nová Baňa – Kajlovka	Chata Kajlovka - Maras dolina
Nová Baňa	Hájenka Bukovina
Nová Baňa – Chotár	Chata Drozdovo
Rudno nad Hronom	Ubytovanie v súkromí
Brehy	Modrý dom

Zdroj: www.novabana.sk, vlastné spracovanie

V mikroregióne v roku 2007 pôsobilo 13 ubytovacích zariadení, ktoré disponovali s 255 lôžkami. V porovnaní s rokom 2008 počet ubytovacích zariadení vzrástol o 1 zariadenie a to o Penzión Alfa čím sa zvýšila aj ponúkaná kapacita o 11 lôžok. Rok 2009 sa vyznačuje tým, že v obci Brehy vzniklo nové ubytovacie zariadenie v súkromí a to Modrý dom s kapacitou 5 lôžok.

Tab. 10 Vývoj ubytovacích zariadení v mikroregióne

Mesto/obec	2007		2008		2009	
	PZ	PL	PZ	PL	PZ	PL
Nová Baňa	12	240	13	251	13	259
Rudno nad Hronom	1	15	1	15	1	15
Brehy	0	0	0	0	1	5
Spolu	13	255	14	266	15	279

Zdroj: interné materiály podnikateľských subjektov, vlastné spracovanie

Legenda: **PZ** – počet zariadení, **PL** – počet lôžok

Apartmán Informačného centra mesta Nová Baňa, ktorý sa nachádza priamo v centre mesta Nová Baňa a kapacita zariadenia sú dve dvojlôžkové izby a prístelka. Izby sú vybavené WC s kúpeľňou, TV, chladničkou, rýchlou kanvicou. Ubytovacie zariadenie neposkytuje stravu. Návštevníci majú priamo k dispozícii všeobecnú infraštruktúru. Samostatná dvojlôžková izba s WC a kúpeľňou má cenu 14,94 EUR/450,08,- Sk osoba/noc. Prenájom celého objektu (2 izby, obývací miestnosť, WC, kúpeľňa) má nasledovné cenové možnosti:

- paušál za prenájom - 19,92 EUR/600,11,- Sk/noc
- za každú ubytovanú osobu - 8,30 EUR/250,05,- Sk/noc

Penzión ALFA je situovaný v centre mesta Nová Baňa. Poskytuje ubytovanie v 1/1, 1/2 , 1/3 lôžkových izbách s TV a kapacita penziónu je 11 lôžok. K dispozícii je spoločenská miestnosť s TV-DIGI a vybavená kuchynka. Kúpeľňa a WC sú spoločné. Raňajky sú v cene ubytovania. Cena za ubytovanie je v priemere 16 EUR osoba/noc aj s raňajkami. Väčšinou sa však cena stanovuje na základe dohody podľa dĺžky ubytovania.

Penzión No. 1 poskytuje možnosť ubytovania v centre mesta Nová Baňa s kapacitou 14 lôžok vo forme 4 dvojlôžkových izieb, 1 dvojlôžkovej izby s prístelkou a apartmán. Každá izba má vlastnú kúpeľňu + WC, TV, satelit a internet. V priestoroch penziónu sa nachádza fitness a je tu aj možnosť parkovania. Penzión poskytuje raňajky. Ceny sú rozdelené do nasledovných kategórií:

- 1 izba/1 osoba – 20 EUR/noc
- 1 izba/2 osoby – 35 EUR/noc
- apartmán - 50 EUR/noc
- raňajky – 2,5 EUR

Chata Drozdovo sa nachádza 10 km od Novej Bane pri obci Veľká Lehota v krásnom horskom prostredí Pohronského Inovca, ktorá poskytuje 1/2, 1/3 a 1/4 lôžkové izby s kapacitou 26 lôžok. V chate je aj spoločenská miestnosť s TV a satelitom. V blízkosti chaty je lyžiarsky vleč s dĺžkou 800 m, upravený svah, parkovisko a chata poskytuje možnosť celodenného stravovania a baru. Cena ubytovania je rozdelená do dvoch kategórií a to na turistickú – 10 EUR osoba/noc a hotelovú 20 EUR osoba/noc.

Hájienka Bukovina sa nachádza v časti Bukovina, ktorá je súčasťou Novej Bane. Poskytuje ubytovanie rodinného typu v prostredí novobanských lesov. Kapacita zariadenia je 10 lôžok vo forme 1/2 a 1/3 lôžkových izieb, ktoré majú spoločné WC a kúpeľňu. K

dispozícii je vybavená kuchynka a záhradný krb s posedením. Cena za víkend na celú chatu je 116,18 EUR. Lyžiarske stredisko Drozdovo je cca 2 km.

Školiace stredisko Hrabiny v Novej Bani je kompletne vybavené stredisko, vhodné najmä na rôzne školenia, kurzy a rokovania, ktorí sa nachádza v časti Hrabiny, ktorá je súčasťou mesta Nová Baňa. Kapacita strediska je 47 lôžok v 1/1, 1/2, 1/3 lôžkových izbách a apartmánach s vlastným sprchovacím kútom a WC, TV a satelitom. Stredisko poskytuje možnosť celodenného stravovania len pre väčšie skupiny. Cena na osobu/noc v hlavnej budove je 13,50 EUR. Stredisko poskytuje aj ubytovanie v chatkách s kapacitou 11 lôžok v každej chatke, WC, kúpeľňa, kuchynka a cena je 7 EUR na osobu/noc.

Rekreačný dom je ubytovanie v súkromnom dome na okraji mesta Nová Baňa v krásnom prírodnom prostredí v 1/2, 1/3 a 1/4 izbách s kapacitou 8 lôžok. Každá izba má TV a satelit, sprchovací kút a WC a kuchynku. Cena v zimnom období je 9 EUR na osobu/noc a v letnom období je to 7 EUR na osobu/noc.

Ubytovanie v 1/4 izbách v blízkosti jazera Tajch umožňuje **Penzión pod Tajchom** Nová Baňa, ktorého kapacita je 8 lôžok a penzión neposkytuje stravy avšak je tu možnosť prípravy stravy.

Penzión Tajch poskytuje ubytovanie v príjemnom prostredí vodnej nádrže Tajch v rekreačnej oblasti Novej Bane v 1/4 lôžkových izbách s možnosťou prístelky s kapacitou 16 lôžok. Každá izba má vlastnú kúpeľňu so sprchovacím kútom, WC, 4 izby sú s balkónom, penzión ponúka možnosť objednať si raňajky za cenu 2,99 EUR/90,08 Sk. Cena ubytovania je:

- 17 EUR/noc
- 15 EUR/noc pri dvoch a viac prenocovaní
- pri dlhodobom ubytovaní sa poskytuje zľava

Chalupa na lazoch poskytuje ubytovanie na lazoch, 2 km od centra mesta Nová Baňa. Ponúka dve podkrovné izby, sprchovací kút s WC, obývaciu miestnosť s TV, kuchyňu s chladničkou, dvojplatničku, rýchlou kanvicu a šporák na drevo. Vykurovanie je zabezpečené pomocou krbovej vložky. Kapacita je minimálne 3 osoby a maximálne 6 osôb. Cena pri platbe za min. 3 osoby je nasledovná:

- dospelá osoba od 7 € / osoba / noc
- dieťa do 3 rokov zdarma
- dieťa do 15 rokov 5 € / osoba / noc
- pri ubytovaní nad 4 noci zľava 10 %

- Vianoce, Silvester od 12 € / osoba / noc

Chata Kajlovka - Maras dolina patrí pod mesto Nová Baňa a má 4 dvojlôžkové izby, WC, kúpeľňu, obývaciu miestnosť a kuchynku. Veľká záhrada pri chate poskytuje možnosť záhradného posedenia. Cena za chatu je:

- víkend – 150 EUR
- 6 dní – 260 EUR
- iné - dohodou
- Silvester - + 50%
- Veľká noc - +25%
- prístelka 2 ks – 5 EUR

Chata Tajch ponúka ubytovanie v troch izbách s kapacitou 10 lôžok v bezprostrednej blízkosti jazera Tajch v Novej Bani. Chata nezabezpečuje stravu, ale má možnosť jej prípravy. V chate sa nachádzajú dve kúpeľne, dve WC, kuchyňa a veľká terasa. Ubytovanie je možné kedykoľvek za cenu od 16,60 na osobu/noc, v období júl - august sú realizované týždňové turnusy.

Kemping Nová Baňa – Tajch sa nachádza v areáli jazera Tajch asi 3 km od centra mesta Nová Baňa. Kemping poskytuje aj ubytovanie v bunkách s kapacitou 4 osoby so sprchou, WC, chladničkou a TV. Cena bunky je 39,50 na noc.

Ubytovanie v súkromí v Rudne nad Hronom ponúka ubytovanie s kapacitou 15 lôžok v 1/5, 1/4, 1/2 izbách, so spoločným WC, kúpeľňou, kuchynkou, parkovaním a záhradou s možnosťou opekania. Cena je 7 EUR na osobu/noc.

Modrý dom ponúka ubytovanie v podkroví rodinného domu (privát) s kapacitou 5 osôb v obci Brehy. Cena ubytovania je 7 EUR na osobu/noc.

4.3.1.2 Stravovacie zariadenia

V mikroregióne sa nachádza 9 reštauračných zariadení a to prevažne v meste Nová Baňa, 9 pohostinských zariadení, z ktorých väčšina je v meste Nová Baňa, 7 pohostinských odbytových stredísk, 2 cukrárne a 2 kaviarne priamo v meste Nová Baňa. Prehľad stravovacích zariadení a pohostinstiev možno vidieť v tabuľke 11.

Tab. 11 Stravovacie, pohostinské zariadenia a cukrárne v mikroregióne k 31.1.2010

Názov mesta/obce	Názov ubytovacieho zariadenia
Nová Baňa	Radničná vináreň
Nová Baňa	Reštaurácia – pizza Hugo
Nová Baňa	Reštaurácia Hoľapo
Nová Baňa	Reštaurácia Zlatý bažant
Nová Baňa	Reštaurácia Prestige
Nová Baňa	Reštaurácia - Bar 112
Nová Baňa	Pizzéria Della Piazza
Nová Baňa	Pizzéria Rialto
Nová Baňa – Tajch	Penzión Tajch
Nová Baňa – Tajch	Losos
Nová Baňa	Bufet Anpit
Nová Baňa	Bagetka
Nová Baňa	Bagetka M&M
Nová Baňa	Záhradná reštaurácia hotel Hron
Nová Baňa	Gastro – nov
Nová Baňa	Cukráreň Alžbetka
Nová Baňa	Kaviareň Fialka
Nová Baňa	City cafe
Orovnica	Café – restaurant Nezábudka
Hronský Beňadik	U Havrana
Hronský Beňadik	Pohostinstvo u Ďurkovského
Tekovská Breznica	Na rínku

Zdroj: www.region.novabana.sk, vlastné spracovanie

Radničná vináreň sa nachádza v centre mesta Nová Baňa pod pohronským múzeom. Vináreň má kapacitu 80 miest a súčasťou sú aj príslušné sociálne zariadenia. Vináreň poskytuje širokú škálu jedál a ponúka možnosť usporadúvania rôznych akcií, osláv či svadiieb.

Reštaurácia – pizza Hugo sa tiež nachádza priamo v centre mesta Nová Baňa v priestoroch bývalého tzv. Olíkovho domu. Reštaurácia poskytuje pestré menu s možnosťou prípravy pizze. Často sú priestory reštaurácie prenajímané na rôzne oslavy či stretnutia po dlhých rokoch. Súčasťou je aj menšia terasa, ktorá ponúka pohľad priamo na námestie a sociálne zariadenia.

Reštaurácia Hoľapo sa nachádza na začiatku vstupu do centra mesta Nová Baňa s kapacitou 170 miest. Služby reštaurácie využívajú najčastejšie zamestnanci okolitých podnikov a úradov cez obedné prestávky. V priestoroch budovy sa nachádza aj predajňa potravín Coop Jednota a šesť ďalších rôznych prevádzok. Priestory zariadenia sa využívajú aj na organizovanie diskoték, plesov či posedení.

Pri vstupe do mesta Nová Baňa smerom z Nitry do Banskej Bystrice sa nachádza **reštaurácia Zlatý bažant**, ktorá vie obslúžiť maximálne 80 hostí. V reštaurácii tiež ponúkajú pizzu. Súčasťou zariadenia je aj veľká terasa, parkovisko a sociálne zariadenia.

Reštaurácia Prestige je situovaná v spodnej časti novej budovy vedľa obchodného domu v meste Nová Baňa. Kapacita reštaurácie je 80 miest a súčasťou je aj terasa s vonkajším krbom, ktorá poskytuje príjemné a ničím nerušené posedenie. V súčasnosti poskytuje reštaurácia rôzne akcie ako napr. piatok bryndzové halušky za 1 Euro a živá hudba.

Reštaurácia - Bar 112 je novovybudované stravovacie zariadenie v priestoroch bývalej nemocnice v meste Nová Baňa s kapacitou 60 miest. Zariadenie ponúka aj denné menu a usporadúva akcie ako kačacie a husacie hody.

Pizzéria Della Piazza sa nachádza kúsok od kina Vatra v centre mesta Nová Baňa. Pizzéria ponúka rôzne druhy pizze, šalátov ako aj kokteily. V súčasnosti majiteľ pizzérie buduje prístrešok, aby bolo možné aj vonkajšie posedenie. Pizzéria poskytuje aj donášku pizze, ktorá je v rámci mesta Nová Baňa zadarmo.

Pizzéria Rialto Nová Baňa sa v roku 2006 presťahovala do vlastných priestorov v menšom komplexe budov s obchodnými prevádzkami a súkromnými bytmi. Kapacita pizzérie je 80 miest v priestoroch s prvkami orientálneho štýlu zariadenia. V pizzérii je možné usporadúvať aj rôzne stretnutia či oslavy. Súčasťou zariadenia je aj terasa a sociálne zariadenia.

Café – restaurant Nezábudka sa nachádza v obci Orovnica. Je to malé stravovacie zariadenie s kapacitou 40 miest a s možnosťou parkovania. Pred vybudovaním diaľnice R1 z Nitry do Banskej Bystrice bolo zariadenie permanentne vyťažené, pretože sa nachádzalo na hlavnom ťahu Nitra – Banská Bystrica. Reštaurácia ponúka širokú škálu rôznych druhov jedál a nápojov ako aj príjemné posedenie na terase. Súčasťou je parkovisko a sociálne zariadenia.

Pohostinskými zariadeniami v meste Nová Baňa sú **Bufet Anpit** na autobusovej stanici v Novej Bani, ktorý ponúka rýchle občerstvenie, desiatové polievky, teplé jedlá, studené jedlá a nápoje, **Bagetka** pod Námestím slobody, ktorá ponúka rýchle občerstvenie, **Bagetka M&M** pri vstupe do Novej Bane, ktorá tak isto ponúka rýchle občerstvenie, **Záhradná reštaurácia hotela Hron**, ktorá ponúka nápoje a posedenie na terase, **Gastro-nov**, ktorého ponuka obsahuje obedové menu a nápoje. V Hronskom Beňadiku sa nachádzajú pohostinstvá **U Havrana** a **Pohostinstvo u Ďurkovského**, ktoré v letných

mesiacoch prevádzkuje aj cukráreň. V oblasti rekreačného strediska Tajch sa priamo pri jazere nachádzajú dva bufety s terasami, **penzión Tajch**, ktorý ponúka stravovacie menu a pizzu. V rámci kempingu Tajch je vybudované stravovacie zariadenie **Losos**.

V obciach Voznica, Veľká Lehota, Malá Lehota, Orovnica, Tekovská Breznica, Rudno nad Hronom a Brehy sa nachádza pohostinské odbytové stredisko.

Okrem reštaurácií a pohostinských zariadení sa v mikroregióne nachádzajú aj cukrárne a kaviarne. V Novej Bani sú to **Cukráreň Alžbetka**, ktorej hlavnou ponukou sú najmä zákusky, koláče a torty, ktoré robí aj na objednávku, ale okrem toho ponúka aj teplé a miešané nápoje ako aj internet, kaviareň **Fialka**, ktorá ponúka len nápoje všetkých druhov a podobnú ponuku má aj kaviareň **City cafe**, ktorá navyše ponúka aj možnosť využitia internetu. V obci Tekovská Breznica sa nachádza jedna cukráreň **Na rínku**, ktorá má štandardnú ponuku zákuskov a nápojov.

4.3.2 Infraštruktúra cestovného ruchu

Infraštruktúra cestovného ruchu predstavujú špecifické zariadenia, ktoré sú vytvorené za účelom poskytovať služby CR.

V Novej Bani pôsobí **cestovná agentúra Abraca**, ktorá ponúka komplexnú ponuku zahraničných zájazdov leteckou, autobusovou, vlakovou aj individuálnou dopravou po celý rok, zahraničné pobyty na mieru podľa individuálnej objednávky jednotlivcov a kolektívov, rekreačné a kúpeľné pobyty na Slovensku, letenky za výhodné ceny, jazykové študijné pobyty v zahraničných akreditovaných jazykových školách a komplexné cestovné poistenie UNION.

Návštevníci, turisti ako aj ostatní obyvatelia územia môžu získať informácie v **Informačnom centre** mesta Nová Baňa, ktorého činnosť je zameraná na poskytovanie všeobecných informácií o regióne, kontakty na firmy a inštitúcie v Novej Bani a okolí, možnosti turistiky a športu, ubytovacie a stravovacie zariadenia, príchody a odchody autobusov a vlakov na celom území Slovenska. Ďalej ponúka predaj suvenírov, informačných a propagačných materiálov, pohľadníc, turistických máp, máp štátov, automáp a autoatlasov, telefónnych kariet a Novobanských novín. Ponuku informačného centra dopĺňa aj predaj zájazdov cestovných kancelárií SATUR, TIP TOUR, poskytovanie komplexného cestovného poistenia Union do zahraničia a poistenie nákladov na zásah horskej záchrannej služby. Platenými službami centra sú kopírovanie, faxová služba,

prepisovanie a tlač dokumentov, skenovanie, plošná inzercia, prístup na internet. V neposlednom rade informačné centrum poskytuje aj ubytovanie v súkromí v centre mesta. Ubytovanie pozostáva z 2 dvojlôžkových izieb, spoločenskej miestnosti, kúpeľne s WC a predsieni, je vybavené chladničkou, mikrovlnnou rúrou, TV + satelit.

Zmenárenské služby poskytuje Všeobecná úverová banka, Slovenská sporiteľňa a súkromná zmenáreň v meste Nová Baňa.

V meste Nová Baňa ponúkajú návštevníkom uvoľnenie pri hrách na automatoch dve **zábavné zariadenia**, ktoré sa nachádzajú na námestí mesta Nová Baňa a v budove autoškoly Tabo.

V ostatných obciach mikroregiónu sa nenachádzajú žiadne cestovné kancelárie, informačné centrá, zmenárne ani zábavné zariadenia.

4.3.3 Všeobecná infraštruktúra cestovného ruchu

Obchodnú sieť tvoria právnické a fyzické osoby poskytujúce maloobchodné, ubytovacie a reštauračné služby. Väčšina prevádzok je koncentrovaných na Námestí slobody v meste **Nová Baňa**. Predaj potravín zabezpečujú spoločnosti COOP Jednota, spoločnosť CBA a ďalšie obchody s potravinami, ovocím a zeleninou, mäsom a mäsovými výrobkami. Predaj novín a časopisov v meste Nová Baňa poskytujú tri novinové stánky. Ďalej sa na uvedenom námestí ako aj v jeho blízkom okolí nachádzajú predajne suvenírov, kvetov, textilu, obuvi, hračiek, športového oblečenia, elektroniky, drogérie a podobne. V **Hronskom Beňadiku** poskytujú obchodné služby Potraviny Jednota a predajňa nepotravinárskeho tovaru. **Tekovská Breznica** ponúka predajňu potravinárskeho tovaru, predajňu nepotravinárskeho tovaru a zariadenie pre údržbu a opravu motorových vozidiel. V obci **Malá Lehota** sa nachádza predajňa potravinárskeho tovaru, predajňa nepotravinárskeho tovaru, predajňa pohonných látok a S.D.O. s.r.o. – autoservis. V ostatných obciach tvoria obchodnú sieť len predajne potravinárskeho tovaru a to v obci **Voznica, Veľká Lehota** - štyri predajne potravinového tovaru, **Orovnica, Rudno nad Hronom** a v obci **Brehy** okrem tejto predajne je aj predajňa nepotravinárskeho tovaru.

V meste **Nová Baňa** sa nachádza niekoľko **fotoslužieb** a možnosť vyvolať fotky ponúka aj 101 Drogéria. Návštevníci si môžu dať upraviť vlasy v šiestich **kaderníctvach** a o pleť a nechty sa im postarajú v troch **kozmetických salónoch**. Turisti ako aj domáci obyvatelia majú možnosť pomôcť svojmu zdravému životnému štýlu vo **fitnesscentre**

u Taba ako aj v dome služieb, kde sa môžu zúčastniť aerobicu, body buildingu či jogy. Mesto Nová Baňa ponúka aj solárium. V **Hronskom Beňadiku** ponúka podobné služby len kaderníctvo Ivana Valentínyová. Ostatné obce túto oblasť služieb neposkytujú.

O **kultúrny život** v meste **Nová Baňa** sa stará Oddelenie kultúry a informácií /OKI/ Mestského úradu Nová Baňa. Organizačne sem patrí Mestská knižnica, Mestský klub, kino Vatra a Informačné centrum. V meste v oblasti kultúry pracujú aj školy a Centrum voľného času. O kultúru v meste sa stará aj Pohronské múzeum, ktorého hlavné kultúrne aktivity sú stále expozície, výstavy, zbierková a výskumná činnosť. Jeho sídlo je v budove mestskej radnice na Námestí slobody. V ostatných obciach sa o kultúrne dianie starajú obecné úrady. V oblasti **kultúrno–spoločenských zariadení** má mikroregión rezervy. Svoje služby v meste **Nová Baňa** ponúka len Centrum voľného času, kde sa konajú plesy, večierky, školské akcie a priestory využívajú aj rôzne kluby na svoje tréningy. Budova však celkom nespĺňa štandardy sály určenej na podobné podujatia. Ďalšou možnosťou, kde sa konajú kultúrne podujatia je kino Vatra, kde sa konajú rôzne koncerty, trhy, divadlá a podujatia, ktoré nepotrebujú veľké priestory. Na plesy a väčšie kultúrne podujatia sa využívajú aj priestory budovy Hořapa, ktoré sú však dosť malé, ale výhodou je kuchyňa, priestory budovy Branka v časti Novej Bane – Hrabiny ako aj ubytovacie zariadenie na Drozdove, pri obci Veľká Lehota, ktoré ponúka kompletne služby vrátane možnosti ubytovania. V obci **Hronský Beňadik** sa na kultúrno-spoločenské akcie využíva len kultúrny dom na námestí, ktorý však poskytuje veľký priestor a nachádza sa tu aj kino. V ostatných obciach nemajú na takéto podujatia špeciálne priestory a preto na to využívajú kultúrne domy. Vo všetkých obciach sa však nachádza knižnica. V obci **Veľká Lehota** je okrem školskej knižnice prístupnej verejnosti aj amfiteáter.

Zdravotnícku starostlivosť v meste **Nová Baňa** zabezpečujú 19 neštátni lekári pre deti a dospelých, 7 odborní neštátni lekári, 5 stomatólogovia a služby ponúkajú 4 lekárne. V **Hronskom Beňadiku** sa nachádzajú samostatné ambulancie praktického lekára pre dospelých, samostatná ambulancia stomatóloga a Lekáreň „Ku Spasiteľovi“. Vo **Veľkej Lehote** ju zabezpečuje ambulancia obvodného lekára a výtajňa liekov. **Malá Lehota** ponúka samostatné ambulancie praktického lekára pre dospelých a HS Decorus – kozmetická, estetická a plastická chirurgia. V **Tekovskej Breznici** sú len samostatné ambulancie praktického lekára pre deti a dorast. V území chýba nemocnica a rýchla zdravotná služba, ktoré zanikli v roku 2008.

Dôležitou súčasťou života sú aj **poštové služby**. V meste **Nová Baňa** ich poskytuje pošta na Námestí slobody. V ostatných obciach okrem Voznice, Orovnice a Brehov sa tiež nachádza pošta. **Peňažné služby** v meste **Nová Baňa** poskytujú pobočka Všeobecnej úverovej banky, Slovenskej sporiteľne, Poštová banka a obchodné zastúpenie Prvej stavebnej sporiteľne. Služby v oblasti poisťovníctva poskytuje Alianz, Kooperativa, pobočky Wustenrotu. V **Hronskom Beňadiku** pobočka Poštovej banky.

V súčasnom mobilnom svete sa mikroregión nezaobíde bez služieb **Orange**, **T-mobile** a **O2**, ktoré sú sústredené v centre mesta Nová Baňa.

Vzhľadom na svoju polohu je **Nová Baňa** a jej okolie ideálnym prostredím pre turistiku a šport. Toto územie je vhodné na rozvoj pešej turistiky, cykloturistiky, bežecké a zjazdové lyžovanie, jazdu na koňoch, rybolov, poľovníctvo, skalolezectvo a iné. Z hľadiska **športovo-rekreačných zariadení** sa využívajú vodná nádrž Tajch (Obr. 4), ktorá sa využíva na letné športy a rekreáciu a v zime na korčuľovanie, rieka Hron, ktorú je možné splavovať až po obec Kozárovce. Na turistické vychádzky slúži okolitá príroda s turistickými chodníkmi, pričom jedným z nich je náučný chodník Vojšín, ktorého dĺžka je 10.5 km. Územím prechádzajú dôležité turistické ťahy: Ponitrianska magistrála, Rudná magistrála, hrebeňovka od Uhlísk cez Tatiar, Agraš a Priesil. Na lyžovanie sa využívajú tri lyžiarske strediská s vlekmi na Drozdove, Vojšíne a Hubáčovom Štále, ktoré sú v zime navzájom prepojené bežeckými traťami v dĺžke 21 a 22 km a svoje služby poskytuje aj ski servis. Prostredie Novej Bane a okolia poskytuje veľmi dobré podmienky pre cykloturistiku, aj keď značená cyklotrasa v území chýba, a v neposlednom rade aj pre jazdenie na koni, ktoré ponúka niekoľko chovateľov koní a jazdecké školy. V ostatných obciach okrem Malej Lehoty sa nachádza futbalové ihrisko. V obci **Malá Lehota**, **Tekovská Breznica**, **Brehy** a v meste **Nová Baňa** sa nachádza aj telocvičňa. Iné športovo-rekreačné zariadenia, ktoré by poskytovali komplexné služby a wellness sa v mikroregióne nenachádzajú. O rozvoj športu v obciach sa starajú **športové kluby** alebo telovýchovné jednoty na báze dobrovoľnosti. Sú to najmä futbalové kluby a tenisové kluby. Ďalej tu pôsobia kluby venujúce sa volejbalu, basketbalu, hokeju, lyžovaniu, stolnému tenisu, karate, horolezectvu či jazdecku. V mikroregióne pôsobia aj Športový klub Hrabiny, Športový klub POOLO, Miestna organizácia Slovenského rybárskeho zväzu, Step – aerobic klub, Tanečno-športový klub Tiffany a Lodenica pod orechmi.

Tab. 12 Športovo-rekreačné zariadenia v mikroregióne Nová Baňa

Športovo-rekreačné zariadenia	Počet celkom
Umelé vodné nádrže	1
Lyžiarske strediská	3
Futbalové ihriská	8
Telocvične	4
Ostatné športové zariadenia(fitness, posilňovne)	2
Mikroregión celkom	18

Zdroj: www.e-obce.sk, vlastné spracovanie

Na území mikroregiónu boli vybudované **digitálne telefónne ústredne** a patria do UTO Zvolen. Tabuľka 13 zobrazuje približný počet prípojok na telekomunikačnú sieť v jednotlivých obciach mikroregiónu.

Tab. 13 Počet prípojok na telekomunikačnú sieť

Názov mesta/obce	Počet prípojok
Hronský Beňadik	187
Malá Lehota	124
Veľká Lehota	120
Orovnica	126
Tekovská Breznica	278
Voznica	180

Zdroj: PHSR mikroregiónu Nová Baňa, vlastné spracovanie

Z dôvodu rozširovania informácií elektronickou formou je potrebné zabezpečiť pre širokú verejnosť prístup k pripojeniu na internetovú sieť, čím sa vytvorí predpoklad pre lepšiu informovanosť o možnostiach zamestnania sa, vzdelávania či podnikania.

Z hľadiska **dopravnej infraštruktúry** má región výhodnú polohu. Leží na hlavnom cestnom ťahu nadnárodného významu E 571 Bratislava – Košice a na budovanej rýchlostnej komunikácii R1 Trnava - Nitra – Zvolen, čím dôjde k odľahčeniu cestnej siete I/65, k zrýchleniu prepravy a zvýšeniu dostupnosti. Doprava v regióne a mimo neho je riešená systémom mestskej hromadnej dopravy v Novej Bani, pravidelnou prímestskou dopravou aj do ostatných obcí mikroregiónu a diaľkovou autobusovou dopravou. Železničná trať č. 150 Zvolen – Nové Zámky tzv. južný ťah má z hľadiska sídelného útvaru prepravný charakter a to najmä z pohľadu nákladnej dopravy. Jej význam je celoštátny. Je veľmi vhodne vedená a na bytovú výstavbu pôsobí len okrajovo. Železničná trať je v súčasnej dobe zrekonštruovaná a plne elektrifikovaná. Letecká doprava nie je v mikroregióne rozvinutá. Dostupnosť leteckého spojenia umožňuje len medzinárodné letisko Sliač, ktoré je vzdialené od mesta Nová Baňa 60 km a využíva sa pre civilnú aj

zmiešanú prevádzku. Návštevníci majú možnosť využiť aj taxislužbu. Motoristi môžu dotankovať svoje vozidlá na dvoch čerpacích staniách v meste Nová Baňa a mesto ponúka aj dostatok parkovacích miest. Z Hronského Beňadiku idú autobusy na smery Levice, Zvolen, Liptovský Mikuláš, Nové Zámky, Žilina, Zlaté Moravce a vlakový spoj predstavuje ťah Nové Zámky – Zvolen a Zvolen – Nové Zámky.

4.4 SWOT analýza

Na základe hodnotenia lokalizačných a realizačných predpokladov sme pomocou SWOT analýzy stanovili silné a slabé stránky mikroregiónu Nová Baňa pre rozvoj CR.

Tab. 14 Silné a slabé stránky, príležitosti a ohrozenia

SILNÉ STRÁNKY	SLABÉ STRÁNKY
Prírodný potenciál: <ul style="list-style-type: none"> - výhodná geografická poloha - prírodné bohatstvo – chránené krajinné oblasti... - rôznorodosť fauny a flóry - zdroje pitnej vody na väčšine územia - priaznivé podmienky pre rozvoj agroturistiky a vidieckeho turizmu - vhodné podmienky pre víkendovú rekreáciu 	Prírodný potenciál: <ul style="list-style-type: none"> - nedostatočne využitý potenciál územia – brána Slovenska, rieka Hron - nedostatok vybudovaných označených náučných chodníkov a cyklotrás - znečistenie vodných tokov
Kultúrno-historický potenciál: <ul style="list-style-type: none"> - početné množstvo kultúrno-historických pamiatok - početné množstvo historických budov – kostoly, sochy, kríže - zachované tradičné ľudové remeslá 	Kultúrno-historický potenciál: <ul style="list-style-type: none"> - nedostatočná propagácia mikroregiónu - neudržiavané historické pamiatky a budovy
Organizované podujatia <ul style="list-style-type: none"> - rozmanitá ponuka kultúrnych podujatí 	Organizované podujatia: <ul style="list-style-type: none"> - chýbajúce priestory na organizovanie podujatí - nedostatočná propagácia kultúrno-spoločenských podujatí
Supraštruktúra: <ul style="list-style-type: none"> - ubytovacie zariadenia rôzneho štandardu - dostatok stravovacích zariadení v území mikroregiónu - cukrárne a kaviarne s pripojením na internet 	Supraštruktúra: <ul style="list-style-type: none"> - väčšina ubytovacích zariadení situovaných v meste Nová Baňa - nedostatok ubytovacích zariadení vyššieho štandardu
Infraštruktúra: <ul style="list-style-type: none"> - existencia informačného centra v meste Nová Baňa - cestovná agentúra sprostredkovávajúca produkty množstva cestovných kancelárií - zmenárne 	Infraštruktúra: <ul style="list-style-type: none"> - chýbajúce informačné centrá v ostatných obciach mikroregiónu - chýbajúce pobočky cestovných kancelárií - nedostatok zábavných zariadení

<p>Všeobecná infraštruktúra:</p> <ul style="list-style-type: none"> - široká ponuka služieb drobných remeselných živnostníkov - Pohronské múzeum - dostatok lekárov pre deti aj dospelých - dostatočný počet lekární - existencia vodnej nádrže Tajch - dostatočný počet športových klubov - dobrá dopravná dostupnosť 	<p>Všeobecná infraštruktúra:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nedostatočná obchodná sieť mimo mesta Nová Baňa - nedostatok kultúrno-spoločenských zariadení - nedostatok športovo-rekreačných zariadení - chýbajúca nemocnica a rýchla zdravotná služba
PRÍLEŽITOSTI	OHROZENIA
<ul style="list-style-type: none"> - rastúci záujem o spoznávanie miestnej kultúry - pribúdanie návštevníkov najmä pre šport a rekreáciu - rastúci záujem o agroturistiku - rozvoj športového jazdectva - rozvoj športovej streľby - podpora rozvoja vidieka - zlepšenie propagácie cestovného ruchu v mikroregióne 	<ul style="list-style-type: none"> - emigrácia mladých ľudí z mikroregiónu - nedostatočná podpora začínajúcich podnikateľov - nedostatočná podpora podnikateľom v CR - úpadok tradícií a ľudovej kultúry

Zdroj: vlastné spracovanie

5 Návrh na využitie výsledkov

Na základe hodnotenia realizačných a lokalizačných predpokladov a následne príležitostí a ohrození možno uviesť, že mikroregión Nová Baňa je územie s krásnym a nedotknutým prírodným prostredím, zachovaným kultúrnym dedičstvom a vhodnými podmienkami pre vidiecky turizmus a agroturistiku, rekreačný a kultúrny cestovný ruch.

Návrhy:

- rozvoj vidieckeho cestovného ruchu a agroturistiky, čo by pomohlo aj miestnej ekonomike a vytvorilo by nové pracovné príležitosti pre miestne obyvateľstvo, čím by sa znížil odliv pracovnej sily
- rozvoj kultúrneho CR prostredníctvom rozmanitej ponuky kultúrnych pamiatok, tradičných remesiel a kultúrnych podujatí
- venovať väčšiu pozornosť obnove a údržbe kultúrno-historických pamiatok
- zlepšiť propagáciu mikroregiónu prostredníctvom letákov, bulletinov a plagátov. Uvedené propagačné materiály umiestniť do všetkých informačných centier v blízkom okolí ako aj na ostatné územie Slovenska
- dobudovanie náučných chodníkov a cyklotrás
- pre uspokojenie potrieb turistov zriadiť požičovňu bicyklov a športových potrieb
- vybudovanie priestorov na organizovanie kultúrno-spoločenských podujatí
- podporiť budovanie športovo-rekreačných zariadení
- zlepšiť informovanosť návštevníkov aj miestneho obyvateľstva prostredníctvom informačných panelov v jednotlivých obciach mikroregiónu, ktoré by obsahovali informácie o obci a jej ponuke služieb
- vytvoriť kvalitnejšiu ponuku na webových stránkach obcí a pridať možnosť prezerat' si ich vo viacerých svetových jazykoch
- zintenzívniť spoluprácu s cestovnými kancelármi
- rozvoj podpory podnikateľov v CR - využiť služby Národnej agentúry pre rozvoj malého a stredného podnikania na organizovanie motivačných seminárov pre začínajúcich podnikateľov ako aj nezamestnaných, ktorí majú záujem o podnikanie v CR, organizovaním spoločných stretnutí, na ktorých si môžu prekonzultovať možnosti, problémy a vzájomne si pomôcť, pomoc pri plánovaní a realizácii projektov v rámci CR, prenájom nevyužitých budov v obciach za symbolickú cenu

- rozšírenie ponuky ubytovacích zariadení o doplnkové služby – wellness, fitness, jazdenie na koni, tenis, minigolf
- skvalitnenie technickej infraštruktúry a to rekonštrukciou miestnych komunikácií, dobudovaním kanalizácie a čističiek odpadových vôd v obciach mikroregiónu
- zriadiť centrum pre rozvoj cestovného ruchu na základe spolupráce medzi prevádzkovateľmi zariadení CR, samosprávou ako aj ostatnými regiónmi Slovenskej republiky za účelom zabezpečenia komplexného rozvoja CR
- zabezpečiť sprievodcovské služby najlepšie pomocou miestnych obyvateľov, ktorí najlepšie poznajú územie
- zlepšiť stav vodnej nádrže Tajch a zatraktívniť jej okolie a tým prispieť k rozvoju rekreačného CR
- zlepšiť spoluprácu medzi samosprávami jednotlivých obcí a organizáciami a združeniami podporujúcimi CR vzájomným informovaním sa, organizovaním pravidelných spoločných stretnutí, spolupracou na projektoch za účelom získania finančných prostriedkov

Spomínané návrhy môžu byť aj finančne náročné pre samosprávu a mikroregionálne združenie, avšak jednou z možností riešenia je podpora rozvoja malých a stredných podnikateľov, ktorí by mohli prispieť k rozvoju cestovného ruchu a to budovaním ubytovacích a stravovacích zariadení ako aj zariadení poskytujúcich rôzne služby kultúrneho, rekreačného ako i športového charakteru.

Ďalšou formou podpory môže byť zabezpečenie pracovníka v rámci mikroregionálneho združenia, ktorý bude spolupracovať s podnikateľmi aj obcami pri vypracovávaní projektov na získanie peňažných prostriedkov z rôznych fondov a programov.

6 Záver

Hlavným cieľom diplomovej práce bolo hodnotenie lokalizačných a realizačných predpokladov pre rozvoj cestovného ruchu v mikroregióne Nová Baňa.

Prednosťami uvedenej oblasti sú najmä prírodný a kultúrno-historický potenciál. Dobré klimatické podmienky a členitý reliéf vytvárajú vhodné podmienky pre rekreáciu a šport počas celého roka. V letnej sezóne to môžu byť rekreácia na umelej nádrži Tajch, rybolov, pešia turistika, cykloturistika či jazda na koni. V zimnom období poskytuje analyzovaná oblasť možnosti lyžovania. Rozmanitosť fauny a flóry, nenarušená príroda, chránené a vzácne druhy živočíchov i rastlín, množstvo prírodných pamiatok, chránená krajinná oblasť Štiavnických vrchov, kultúrno-historické pamiatky a bohatá ponuka kultúrnych a športových podujatí sú potenciálom mikroregiónu, ktorý tvorí základ pre rozvoj cestovného ruchu.

Charakteristickým znakom skúmaného územia je štáľanské osídlenie, ktoré predstavuje potenciál pre vidiecky cestovný ruch a agroturistiku.

Výhodou analyzovaného mikroregiónu je jeho geografická poloha, pretože sa nachádza na hlavnom cestnom ťahu Nitra – Zvolen a na železničnom ťahu Nové Zámky – Zvolen.

Zhodnotením služieb v mikroregióne Nová Baňa sme zistili, že väčšina ponúkaných služieb sa nachádza v mesta Nová Baňa. Okolité obce majú veľmi slabú ponuku služieb. Z hľadiska cestovného ruchu je však dôležité, aby sa služby rozšírili aj do ostatných obcí a zlepšili svoju kvalitu, v dôsledku čoho by sa vytvorili predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu, ktorý by sa tak mohol stať jedným z riešení ekonomickej situácie mikroregiónu.

Na základe hodnotenia spomínaných predpokladov sme dospeli k záveru, že potenciál mikroregiónu Nová Baňa pre rozvoj cestovného ruchu nie je naplno využitý. Nachádza sa tu veľa aktivít, ktoré sú pre návštevníkov atraktívne no nie sú dostatočne využívané a propagované.

Predpokladom úspešného rozvoja cestovného ruchu v mikroregióne je jeho neustály a koordinovaný rozvoj, zachovávanie a rozvoj prírodných a kultúrno-historických pamiatok, kvalitné uspokojovanie potrieb návštevníkov ako aj miestneho obyvateľstva, spolupráca obyvateľstva, miestnych podnikateľov a samosprávy ako aj hľadanie finančných prostriedkov pre ďalší rozvoj mikroregiónu.

7 Použitá literatúra

1. ARCHER, B. - COOPER, C. 2009. The positive and negative impacts of tourism. In *Global tourism: the next decade* [online]. 2009, [cit. 2009-14-03]. Dostupné na internete: <<http://www.cababstractsplus.org/abstracts/Abstract.aspx?AcNo=19951810881>>.
2. ARNOLD, J. 2004. Why rural tourism is no picnic. In *BBC News* [online]. 2004, [cit. 2009-14-03]. Dostupné na internete: <<http://news.bbc.co.uk/2/hi/business/3683742.stm>>.
3. BALÁŽOVÁ, E. - PAPCUNOVÁ, V. - JARÁBKOVÁ, J. 2007. *Cestovný ruch a samospráva*. Nitra : Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 2007. 100 s. ISBN 978-80-8069-862-1.
4. BECKER, C. 2009. The spatial efficiency of various different types of tourist traffic. In *Mensuration, Photogrammetrie, Genie Rural* [online]. 2009, [cit. 2009-14-03]. Dostupné na internete: <<http://www.cababstractsplus.org/abstracts/Abstract.aspx?AcNo=19841805061>>.
5. BOHM, A. - MADAR, Z. 1980. *Cestovní ruch a životní prostředí*. Praha : Merkur. 1980. 219 s. ISBN 51-335-80.
6. CALDICOTT, R.. 2009. *Sustainable Rural Tourism, Protectand Develop*. [online]. 2009, [cit. 2009-14-03]. Dostupné na internete: <<http://www.sustainabletourism.org.uk/Whatisruraltourism.aspx>>.
7. DINIC, M. - CEKIĆ, N. 2001. *Tourist potentials od rural regions in the area of NIŠ*. [online]. 2001, [cit. 2009-14-03]. Dostupné na internete: <<http://facta.junis.ni.ac.rs/aace/aace2001/aace2001-04.pdf>>.
8. FOOD AND FERTILIZER TECHNOLOGY CENTER. 2009. *Why Asian farmers need rural tourism*. [online]. 2009, [cit. 2009-14-03]. Dostupné na internete: <<http://www.agnet.org/library/ac/1998b/>>.
9. FORET, M. - FORETOÁ, V. 2001. *Jak rozvíjet místní cestovní ruch*. Praha: Grada Publishing, 2001. 178 s. ISBN 80-247-0207-X.
10. GÚČIK, M. 2004. *Krátky slovník cestovného ruchu a hotelierstva*. Banská Bystrica : Slovensko-švajčiarske združenie pre rozvoj cestovného ruchu. 2004. ISBN 80-88945-73-9.
11. GÚČIK, M. 2004. *Globalizácia a integrácia v cestovnom ruchu*. Banská Bystrica : Slovensko-švajčiarske združenie pre rozvoj cestovného ruchu. 2004. ISBN 80-969261-0-1.
12. GÚČIK, M. 2006. *Manažment cestového ruchu*. Banská Bystrica : Slovensko-švajčiarske združenie pre rozvoj cestovného ruchu. 2006. ISBN 80-88945-84-4.

13. HABÁN, M. - OTEPKA, P. 2004. *Agroturistika*. Nitra : Vydavateľstvo SPU v Nitre. 2004. 153 s. ISBN 80-8069-451-6.
14. HABÁN, M. - OTEPKA, P. 2007. *Vidiecky turizmus a agroturizmus*. Nitra : Vydavateľstvo NOI, Bratislava. 2007. 153 s. ISBN 978-80-89088-52-2.
15. HOLÁ, J. 2006. *Audit územia Nová Baňa a okolie*. b.m. : b.v. 2006.
16. HORNER, S. - SWARBROOKE, J. 2003. *Marketing, tourism, hospitality and leisure in Europe*. London : International Thomson Business Press. 2003. 488 s. ISBN 80-247-0202-9.
17. HRADISKÁ A. 2009. *Úloha partnerstiev pri financovaní rozvoja vidieka*. [online]. 2009, [cit. 2009-17-10]. Dostupné na internete: <<http://www3.ekf.tuke.sk/konfera2008/zbornik/files/prispevky/hradiska.pdf>>.
18. HRONSKÝ BEŇADIK. 2000. *Hronský Beňadik – obec pod benediktínskym opátstvom*. Komárno : Vydavateľstvo KT, s.r.o., 2000, č. 168, s. 16. ISBN 80-88804-16-7.
19. ITALIA AGRITUR. 2009. *What is an Agriturismo*. [online]. 2009, [cit. 2009-14-03]. Dostupné na internete: <<http://www.italy-farmholidays.com/agriturismo/ChiSiamo>>.
20. JANKÚ, Jana. 2000. Slovensko má čo ponúknuť aj v oblasti incentívneho turizmu. In *Trend*, 2000, č. 21, s. 22 A.
21. JARÁBKOVÁ, J. 2007. *Vybrané kapitoly z cestovného ruchu*. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita v Nitre, 2007. 136 s. ISBN 978-80-8069-950-5.
22. KASPAR, C. 1995. *Základy cestovného ruchu*. Banská Bystrica : Trian, 1995. 145 s. ISBN 80-901166-5-5.
23. KAŠPAR, J. 1987. *Ekonomika cestovného ruchu*. b.m. : b.v. 1987.
24. KEREKEŠ, Juraj. 2003. Čo je mikroregión a ako ho založiť. In *Obecné noviny*, 2003, č. 5, s. 9.
25. KONEČNÁ, K. - MEDVEĎ, B. 2006. *Sprievodca po prírodných krásach, kultúrnych a technických pamiatkach Nová Baňa a okolie*. Banská Bystrica : Štúdio HARMONY, s.r.o., 2006. 120 s. ISBN 80-89151-05-1.
26. KONEČNÁ, A. 2004. *Regionálna spolupráca v cestovnom ruchu*. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2004. 129 s. ISBN 80-225-1816-6.
27. KONEČNÁ, A. 1999. *Rozvoj cestovného ruchu v regióne. Koncepcia rozvoja cestovného ruchu v stredisku cestovného ruchu*. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 1999. 193 s. ISBN 8-225-1149-8.

28. KOPČIL, R. 1982. *Zemepis cestovného ruchu*. Praha : Státní pedagogické nakladatelství, 1982. 168 s. ISBN 14-442-82.
29. KOVAČIC. M. 2009. *Geografia cestovného ruchu – študijné materiály*. [online]. 2009, [cit. 2009-18-10]. Dostupné na internete: <http://www.michalkovacic.com/?id=0&predmet_ucebny=38>.
30. LOPUŠNÝ, J. 2001. *Geografia cestovného ruchu Slovenska*. Banská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB, Občianske združenie Ekonómia, 2001. ISBN 80-8055-548-6.
31. MICHALOVÁ, V. - NOVACKÁ, L. a i. 2001. *Služby a cestovný ruch*. Bratislava : SPIRIT – VFRA, 2001. 523 s. ISBN 80-88848-78-4.
32. MINISTERSTVO HOSPODÁRSTVA SR. 2005. *Regionalizácia cestovného ruchu v Slovenskej republike*. Bratislava : Ministerstvo hospodárstva SR, odbor cestovného ruchu, 2005. 114 s.
33. MISHRA, R. 2001. Tap rural India's tourism potencial, says FICCI. In *The Hindu Business Line* [online]. 2001, [cit. 2009-14-03]. Dostupné na internete: <<http://www.hinduonnet.com/businessline/2001/07/26/stories/142672bb.htm>>.
34. MOŠKO, Peter. 2002. Zveľaďujú svoj majetok aj dnes. In *Verejná správa*, 2002, č. 5, s. 24-25.
35. MOŠKO, Peter. 1998. Nazrite do Novobanskej doliny. In *Verejná správa*, 1998, č. 6, s. 10.
36. NEMEC, Stanislav. 2000. Cestovný ruch možno považovať za barometer rozvoja vidieka. In *Roľnícke noviny*, 2000, č. 175, s. 5.
37. NOBANET. 2008. *Mikroregión Nová Baňa*. [online]. 2008, [cit. 2008-27-04]. Dostupné na internete: <http://www.nobanet.sk/index.php?option=com_content&task=view&id=26&Itemid=88>.
38. NOVACKÁ, L. 1996. *Klient v cestovnom ruchu*. Bratislava : Eurounion, 1996. 94 s. ISBN 80-85568-60-8.
39. NOVACKÁ, L. 2007. *Sprievodca a delegát v cestovnom ruchu*. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2007. 380s. ISBN 978-80-225-2342-4.
40. NOVÁ BAŇA. 2008. *Mesto Nová Baňa*. [online]. 2008, [cit. 2008-27-04]. Dostupné na internete: <<http://www.novabana.sk/>>.
41. NOVÁ BAŇA. [s.a]. *Nová Baňa – pohronské múzeum*. Komárno : Vydavateľstvo KT, s.r.o., č. 167, s. 16. ISBN 80-88804-16-7.

42. OBEC VOZNICA. 2008. *Voznica*. [online]. 2008, [cit. 2008-27-04]. Dostupné na internete: <<http://www.voznica.sk/zaujímavosti.php>>.
43. ONDRIŠ, L. a i. 1996. *Špecifická a efekty v cestovnom ruchu*. Bratislava : SPIRIT - VFRA, 1996. 271 s. ISBN 80-767122-8-4.
44. PALAJ, J. 2006. *Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja mesta Nová Baňa*. b.m. : b.v. 2006.
45. PATÚŠ, P. – GÚČIK, M. 2004. *Manažment ubytovacej prevádzky hotela*. 2004. banská Bystrica : Slovensko-švajčiarske združenie pre rozvoj cestovného ruchu. 2004. ISBN 80-88945-81-X.
46. REGIÓN NOVÁ BAŇA. 2008. *Brehy*. [online]. 2008, [cit. 2008-27-04]. Dostupné na internete: <<http://www.region.novabana.sk/html/indexbre.htm>>.
47. REGIÓN NOVÁ BAŇA. 2008. *Hronský Beňadik*. [online]. 2008, [cit. 2008-27-04]. Dostupné na internete: <<http://www.region.novabana.sk/html/indexhb.htm>>.
48. REGIÓN NOVÁ BAŇA. 2008. *Malá Lehota*. [online]. 2008, [cit. 2008-27-04]. Dostupné na internete: <<http://www.region.novabana.sk/html/indexmle.htm>>.
49. REGIÓN NOVÁ BAŇA. 2008. *Orovnica*. [online]. 2008, [cit. 2008-27-04]. Dostupné na internete: <<http://www.region.novabana.sk/html/indexoro.htm>>.
50. REGIÓN NOVÁ BAŇA. 2008. *Rudno nad Hronom*. [online]. 2008, [cit. 2008-27-04]. Dostupné na internete: <<http://www.region.novabana.sk/html/indexrud.htm>>.
51. REGIÓN NOVÁ BAŇA. 2008. *Tekovská Breznica*. [online]. 2008, [cit. 2008-27-04]. Dostupné na internete: <<http://www.region.novabana.sk/html/indextb.htm>>.
52. REGIÓN NOVÁ BAŇA. 2008. *Veľká Lehota*. [online]. 2008, [cit. 2008-27-04]. Dostupné na internete: <<http://www.region.novabana.sk/html/indexvle.htm>>.
53. REGIÓN NOVÁ BAŇA. 2008. *Všeobecne o regióne*. [online]. 2008, [cit. 2008-27-04]. Dostupné na internete: <<http://www.region.novabana.sk/html/indexor.htm>>.
54. RURAL EUROPE. 2009. *Marketing Quality Rural Tourism* [online]. 2009, [cit. 2009-14-03]. Dostupné na internete: <<http://ec.europa.eu/agriculture/rur/leader2/rural-en/biblio/touris/art02.htm>>
55. SOCHER, K. 2009. The influence of tourism on the quality fo life in the evaluation of the inhabitants of the Alps. In *Revue de Tourisme* [online]. 2009, [cit. 2009-14-03]. Dostupné na internete: <<http://www.cababstractsplus.org/abstracts/Abstract.aspx?AcNo=19921850831>>

56. STIEGLER, Silvester. 2002. Okolie Novej Bane. In Krásy Slovenska, roč. 79, 2002, č. 11-12, s. 32-33.
57. ŠNIŠČÁK, V. - GONČÁROVÁ, Z. 2002. *Cestovný ruch – vybrané kapitoly*. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2002. 116 s. ISBN 80-225-1615-5.
58. ŠNIŠČÁK, V. a i. 1997. *Služby a cestovný ruch*. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 1997. 310 s. ISBN 80-225-0873-X.
59. TVRDOŇOVÁ, J. 2006. *Miestne akčné skupiny typu LEADER a tvorba stratégie sociálneho ekonomického rozvoja vidieka*. Banská Bystrica : VOKA, 2006. ISBN 80-89274-00-5.
60. VOZNICA. 2005. *Voznica – pozoruhodnosti*. Komárno : Vydavateľstvo KT, s.r.o., 2005, č. 232, s. 16. ISBN 80-8056-458-2.

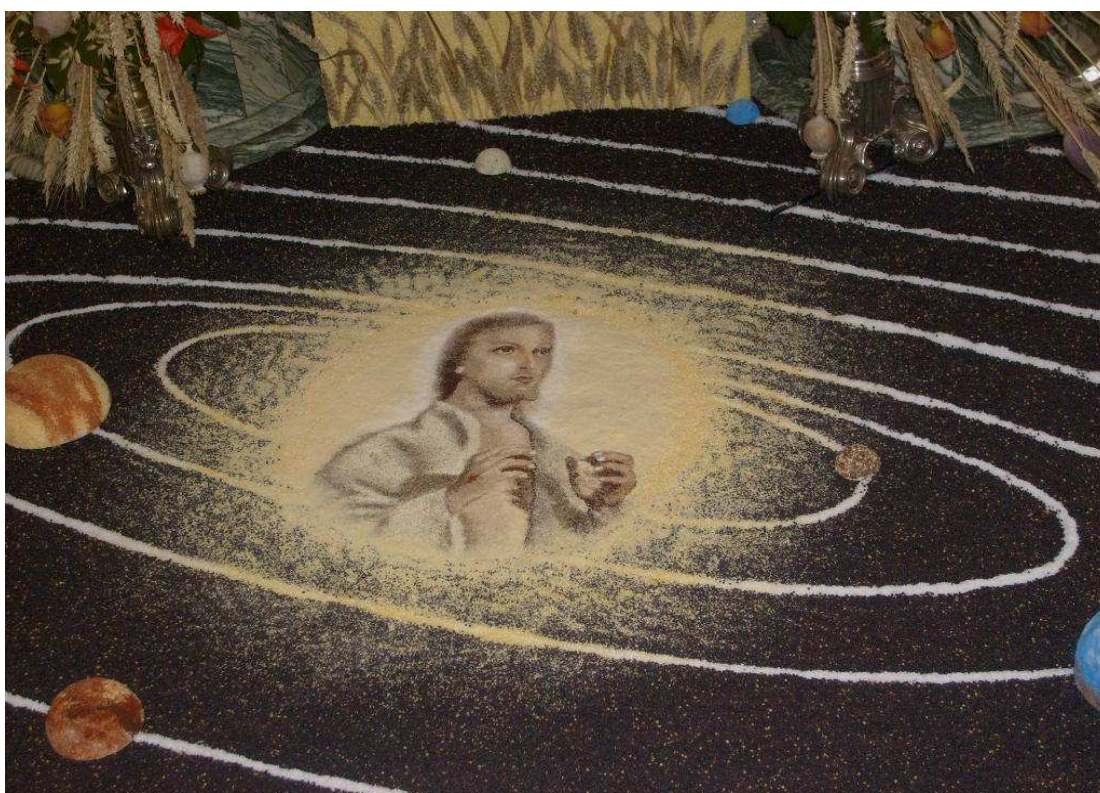
8 Prílohy

Príloha 1 Mikroregión Nová Baňa (zdroj: <http://www.region.novabana.sk/html/indexor.htm>)

Príloha 2 Roľnícka nedeľa

Príloha 3 Roľnícka nedeľa

Príloha 4 Vodná nádrž Tajch